

**Euthanasie bij psychisch lijden in de media:
Een onderzoek naar de berichtgeving in verschillende Nederlandse mediatypen omtrent
euthanasie bij psychisch lijden**

Student Name: Madelon Huisman

Student Number: 560092mh

Supervisor: Dr. Nel Ruigrok

Master Media Studies – Media & Journalistiek
Erasmus School of History, Culture and Communication
Erasmus University Rotterdam

Master's Thesis

June 2024

Word Count: 19.876

EUTHANASIE BIJ PSYCHISCH LIJDEN IN DE MEDIA: EEN ONDERZOEK NAAR DE
BERICHTGEVING IN VERSCHILLENDE NEDERLANDSE MEDIATYPEN OMTRENT
EUTHANASIE BIJ PSYCHISCH LIJDEN

ABSTRACT

In Nederland mogen artsen, volgens de Euthanasiewet, euthanasie verlenen bij psychisch lijden. Het aantal euthanasieverzoeken is de afgelopen jaren, vooral van deze patiënten, sterk gestegen. Euthanasie bij psychisch lijden is daardoor een veelbesproken onderwerp waar verschillende standpunten en meningen over geuit worden in de media. De media spelen daarbij een grote rol in het beïnvloeden van de publieke perceptie en de maatschappelijke en politieke debatten. Daarom richt dit onderzoek zich op de hoeveelheid en de manier waarop verschillende media aandacht aan euthanasie bij psychisch lijden besteden.

Hierbij werd eerst een kwalitatief vooronderzoek gedaan waarmee bestaande problematiserings- en deproblematiseringsframes toepasbaar worden gemaakt op euthanasie bij psychisch lijden. Vervolgens werd er middels een kwantitatieve inhoudsanalyse gezocht naar patronen en trends in de media. Er was aandacht voor de prominentie van het onderwerp, het framegebruik door verschillende media, en de aanwezige actoren en hun framegebruik. Hierbij werd onderscheid gemaakt tussen kwaliteitskranten, populaire kranten, televisie en lifestyle media.

De resultaten tonen aan dat euthanasie bij psychisch lijden een klein onderdeel van het totale nieuws uitmaakt, maar relatief veel aandacht krijgt in verhouding tot het aantal gevallen ervan. Televisie-uitzendingen en kwaliteitskranten besteden veel meer aandacht aan het onderwerp dan populaire kranten en lifestyle media. Uit de analyse blijkt ook dat vooral populaire kranten en lifestyle media voornamelijk deproblematiseringsframes hanteren, waarmee een positieve kijk op euthanasie bij psychisch lijden benadrukt wordt. Positieve berichtgeving over dit onderwerp kan echter leiden tot het aansporen van euthanasie, aldus het Werther-effect. Kwaliteitskranten bieden als enige mediatype een genuanceerder beeld van euthanasie bij psychisch lijden door de aanleiding tot het Werther-effect uit te balanceren met een aanleiding tot het Papageno-effect, waarbij een hoopvol perspectief op het leven gegeven wordt, middels het gebruik van problematiseringsframes.

Verder kwamen psychiaters, patiënten en hun naasten vaak naar voren in populaire kranten, lifestyle media en televisie-uitzendingen, meestal met deproblematiseringsframes. De nadruk op deze frames heeft als gevolg dat de publieke perceptie van euthanasie bij psychisch lijden positiever wordt. In kwaliteitskranten kwamen deze actoren ook regelmatig terug, maar was er daarnaast aandacht voor experts en juridisch-politieke actoren die euthanasie bij psychisch lijden juist problematiseerden waardoor er een gebalanceerd en diepgaand inzicht gegeven wordt aan het publiek.

Deze studie benadrukt de noodzaak van het monitoren van media-aandacht omtrent euthanasie bij psychisch lijden om bewustzijn te creëren voor de aanwezigheid en effecten van eenzijdige berichtgeving.

KEYWORDS: *Euthanasie, psychisch lijden, problematiseringsframes, deproblematiseringsframes, actoren*

Inhoudsopgave

1. <i>Introductie</i>	6
2. <i>Theoretisch kader</i>	9
2.1 Het medialandschap	9
2.2 Aandacht voor euthanasie bij psychisch lijden	11
2.3 Framing van euthanasie bij psychisch lijden	13
2.4 Problematiseringsframes en deproblematiseringsframes	13
2.4.1 Kwalitatief vooronderzoek.....	14
2.4.2 Deproblematiseringsframes	14
2.4.2.1 Humaniteitsframe	15
2.4.2.2 Autonomieframe	15
2.4.2.3 Barmhartigheidsframe	16
2.4.2.4 Preventieframe	17
2.4.3 Problematiseringsframes	18
2.4.3.1 Juridisch frame.....	18
2.4.3.2 Conflictframe.....	19
2.4.3.3 Moraliteitsframe	19
2.4.3.4 Medische frame	20
2.4.4 Verschillen in framing tussen media.....	20
2.5 Actoren in het nieuws	21
3. <i>Methode</i>	24
3.1 Kwalitatief vooronderzoek	24
3.2 Dataverzameling	24
3.3 Methode	26
3.4 Operationalisering	27
3.4.1 Analyse van de hoeveelheid nieuws	27
3.4.2 Analyse van deproblematiserings- en problematiseringsframes.....	27
3.4.2.1 Deproblematiseringsframes	27
3.4.2.2 Problematiseringsframes.....	29
3.4.2 Analyse van actoren	31
4. <i>Resultaten</i>	32
4.1 Hoeveelheid nieuws	32

4.2	Problematiseringsframes en deproblematiseringsframes	36
4.3	Actoren in het nieuws.....	41
4.4	Framing door actoren	44
5.	<i>Conclusie en discussie</i>	49
6.	<i>Bronnenlijst</i>	54
	<i>Appendix A</i>	62
	<i>Appendix B</i>	63
	<i>Appendix C</i>	66
	<i>Appendix D</i>	68
	<i>Appendix E</i>	72
	<i>Appendix F</i>	76

1. Introductie

Euthanasie is inmiddels in vier landen en drie Amerikaanse staten toegestaan volgens de wet (Steck et al., 2013, p. 938). Hier zijn strenge criteria voor en in de meeste gevallen is euthanasie enkel toegestaan wanneer een patiënt ondraaglijk lijdt of ongeneeslijk ziek is (Calati et al., 2021, p. 154; Verhofstadt et al., 2020, p. 2). In Nederland mogen artsen in meer gevallen euthanasie uitvoeren, bijvoorbeeld bij patiënten met ernstige psychische klachten (Ministerie van Algemene zaken, 2022, para. 1). Deze regeling is gebaseerd op twee principes. Enerzijds het principe van mededogen, waarbij het bestrijden van lijden centraal staat. Anderzijds het principe van autonomie, dat inhoudt dat men het recht heeft om zelf te beslissen over diens leven.

In Nederland is het aantal euthanasieverzoeken sinds 2017 sterk gestegen (Regionale Toetsingscommissies Euthanasie, 2024, p. 11). In 2022 werd de grootste stijging gemeten ten opzichte van het voorgaande jaar, namelijk 13,8%. Een deel hiervan komt voort uit de psychiatrie, zo blijkt uit het jaarverslag van de Regionale Toetsingscommissies Euthanasie (2023, p.11), waarin vermeld staat dat 1,3% van de euthanasieverzoeken dat jaar van psychiatrische patiënten kwam.

Euthanasie bij psychische klachten is een veelbesproken onderwerp, waarin verschillende standpunten ingenomen worden. Zo gaan argumenten voor deze vorm van euthanasie onder andere over de oneerlijkheid om mensen die psychisch lijden uit te sluiten van de mogelijkheid tot euthanasie en het gevaar dat ze anders wellicht zelfmoord zouden plegen (Denys, 2018, p. 822). Daarentegen wordt er ook geredeneerd dat het gebrek aan levenswil een klacht kan zijn van de psychische stoornis. Dit maakt het lastig om te bepalen wanneer euthanasie een volledig autonome keuze is en wanneer de patiënt uitbehandeld is (Denys, 2018, p. 822; Doernberg et al., 2016, p. 557).

Hoewel euthanasie bij psychisch lijden steeds vaker voorkomt en het een groeiend onderwerp is in het politieke en maatschappelijke debat (Banovic & Turanjanin, 2014, p. 1316), heeft het grootste deel van de Nederlandse bevolking hier geen directe ervaring mee en wordt hun perceptie van het onderwerp vaak gevormd door middel van media zoals nieuws, films of literatuur (Alvarez, 2017, p. 49). Hiermee hebben de media een sterke invloed op de maatschappelijke discussie en het stellen van prioriteiten binnen de samenleving (McCartan et al., 2014, p. 101; Meese, 2012, p. 132; Riggs et al., 2009, p. 234).

Deze beïnvloeding beweegt zich ook voort naar de politiek. Met de term 'legislation by tabloid' leggen Goddard en Liddell (1995, p. 361) uit dat de media, door middel van het besteden van aandacht aan bepaalde onderwerpen en perspectieven, een belangrijke rol spelen in de vorming van beleid en politieke discussies.

Met betrekking tot euthanasie bij psychisch lijden kan het perspectief dat media hanteren ook de patiënten beïnvloeden. Zo omschrijft Philips (1974, p. 340) het Werther-effect, waarbij er een stijging in het aantal zelfdodingen te zien is na een bericht over een zelfdoding in het nieuws. Dit kan komen door een romantisering van zelfdoding of een gebrek aan het toelichten van alternatieven. Daartegenover staat het Papageno-effect, dit omschrijft de positieve invloed van de media op het

voorkomen van zelfdodingen door het benadrukken van de mogelijkheid tot leven en een hoopvol perspectief (Niederkröthaler et al., 2010, p. 241; Pierre, 2015, p. 5).

Ook zijn er verschillen te zien tussen nieuwsmedia in de perspectieven die zij hanteren en de manier van rapporteren over maatschappelijke onderwerpen. Er valt bijvoorbeeld een onderscheid te maken tussen televisie, magazines en kranten. Stack (2000, p. 960) schrijft dat televisie-uitzendingen, net als lifestyle magazines, de neiging hebben om een korte versie van een nieuwsitem of onderwerp te publiceren. Een televisie-uitzending heeft bijvoorbeeld maar een beperkt tijdsframe ter beschikking, waardoor de kijker op deze manier slechts oppervlakkig wordt ingelicht over meerdere onderwerpen. Kranten daarentegen, hebben vaak meer ruimte om dieper in te gaan op onderwerpen en verschillende kanten of perspectieven in een verhaal uit te lichten.

Maar ook binnen de kranten zijn twee typen te onderscheiden, namelijk kwaliteitskranten en populaire kranten. Bij populaire kranten ligt de focus vaker op een persoonlijk perspectief en een simpele vertelling om een zo breed mogelijk publiek aan te spreken (Strömbäck, 2005, p. 333; Allern, 2002, p. 142). Daarentegen staan bij kwaliteitskranten de context en verschillende perspectieven vaker centraal. Ook richten deze kranten zich op een hoger opgeleid publiek, met als doel om kennis te verbreden en nieuwe inzichten te bieden (Strömbäck, 2005, p. 333).

Omdat media een belangrijke rol spelen op zowel maatschappelijk, politiek als patiënt-niveau met betrekking tot euthanasie bij psychisch lijden, is het waardevol om te onderzoeken hoe verschillende mediatypen met dit onderwerp omgaan. Dit wordt onderzocht door middel van de volgende onderzoeksvraag:

In hoeverre en op welke manier besteden verschillende media aandacht aan euthanasie bij psychisch lijden?

Er is tot op heden nog relatief weinig onderzoek gedaan naar media-aandacht voor euthanasie bij psychisch lijden. Dit maakt het huidige onderzoek wetenschappelijk relevant, omdat het nieuwe inzichten kan geven en het kan aanzetten tot vervolgonderzoek in deze richting. Het grootste deel van het bestaande onderzoek met betrekking tot media-aandacht in de hoek van euthanasie, betreft media-aandacht voor euthanasie in het algemeen. Een voorbeeld hiervan is het onderzoek van Van Gorp et al. (2021, pp. 1-11). Daarnaast is er, voor zover bekend, geen recent onderzoek naar de berichtgeving over euthanasie op televisie. Verder is er buiten het onderzoek van De Hert et al. (2023, pp. 1-19) nog geen onderzoek gedaan naar de verschillende actoren die aan het woord komen wat betreft dit onderwerp.

Dit onderzoek heeft ook een maatschappelijke relevantie. De media hebben grote invloed op de publieke perceptie en beleidsvorming (McCartan et al., 2014, p. 101; Meese, 2012, p. 132; Riggs et al., 2009, p. 234). Om te ondervinden hoe dit gebeurt omtrent euthanasie bij psychisch lijden, is het volgens Gamson en Iyengar (1992, p. 468) van belang om duidelijkheid te scheppen over hoe er

gerapporteerd wordt over euthanasie bij psychisch lijden in de media. Deze studie zal middels een vergelijking van de berichtgeving omtrent dit onderwerp in verschillende media, meer duidelijkheid geven over waar, wanneer en door wie bepaalde perspectieven verkondigd worden. Op basis hiervan hebben belangengroepen zoals 113 Zelfmoordpreventie de benodigde kennis om zich in te zetten tegen mogelijke eenzijdige berichtgeving over euthanasie bij psychisch lijden. Op deze manier zouden zij ook invloed uit kunnen oefenen op de mate waarin bijvoorbeeld het Werther of Papageno-effect in gang gezet kan worden door de media.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt er verder ingegaan op de relevante theorieën en concepten met betrekking tot media-aandacht voor euthanasie bij psychisch lijden. Eerst zal een breed beeld van het medialandschap geschetst worden, waarna er dieper wordt ingegaan op de nieuwsselectie en nieuwswaardigheid. Daarna zal het concept framing verder uitgelegd worden en zullen vier problematiseringsframes en vier deproblematiseringsframes besproken worden. Deze frames zijn tot stand gekomen door middel van een vooronderzoek in de vorm van een kwalitatieve inhoudsanalyse van 40 krantenartikelen, 11 artikelen van LINDA.nl en 5 televisie-uitzendingen over euthanasie bij psychisch lijden. Dit vooronderzoek heeft de problematiserings- en deproblematiseringsframes van Van Gorp et al. (2021, p. 4) als basis genomen. Hun frames zijn aangepast middels het vooronderzoek om toepasbaar te maken op de berichtgeving omtrent euthanasie bij psychisch lijden. Ten slotte, zal er uitgebreid worden over de rol van verschillende actoren in de media.

2.1 *Het medialandschap*

Inwoners van een democratisch land zoals Nederland dienen goed geïnformeerd te zijn over maatschappelijke en politieke kwesties om op deze manier een weloverwogen keuze te kunnen maken bij het stemmen (Strömbäck, 2005, p. 331). Ook omtrent het onderwerp euthanasie bij psychisch lijden heerst een groot politiek en maatschappelijk debat waarin afwegingen en keuzes gemaakt moeten worden (Banovic & Turanjanin, 2014, p. 1316). Het kan voorkomen dat men weinig weet over bepaalde onderwerpen of er geen directe ervaring mee heeft. In dit geval zijn nieuwsmedia veelgebruikte bronnen van informatie (Alvarez, 2017, p. 49; Meese, 2012, p. 132). Hierin komt de journalistieke rol van informeren duidelijk naar voren. Deze rol heeft betrekking op de taak van een journalist om het publiek op de hoogte te stellen van ontwikkelingen en algemene informatie over de huidige samenleving (Boukes et al., 2020, p. 4). In het geval van euthanasie bij psychisch lijden heeft een journalist de verantwoordelijkheid om het publiek te informeren over bijvoorbeeld politieke ontwikkelingen, internationale veranderingen of medische vooruitgang.

De rol van informeren illustreert een nauw verband tussen het maatschappelijk-politieke debat en de journalistiek. Strömbäck (2005, p. 332) beschrijft dat er een sociaal contract bestaat tussen het democratische systeem en de journalistiek. Enerzijds heeft de journalistiek een democratisch systeem nodig om de vrijheid van meningsuiting en expressie te garanderen. Hierbij is het van belang dat de media onafhankelijk zijn van de staat. Anderzijds heeft een democratisch systeem de journalistiek nodig om de inwoners van informatie te voorzien, publieke discussie te faciliteren en te fungeren als waakhond. De journalistieke rol als waakhond houdt in dat de journalist dient als onafhankelijk tegenwicht tegen publieke instellingen en private organisaties. Hierbij beschermen ze het publiek tegen beïnvloeding en manipulatie (Kalogeropoulos et al., 2022, p. 485).

Er is echter ook een trend van commercialisering te zien in het hedendaagse medialandschap (Malmelin & Villi, 2017, p. 5). Dit houdt in dat journalisten zich minder bezighouden met hun

maatschappelijke verantwoordelijkheid, maar meer handelen vanuit commercieel oogpunt. De concurrentie in de media-industrie is namelijk alsmaar groter geworden en commerciële belangen worden daarmee steeds belangrijker in het publiceren van nieuws. Mediabedrijven moeten voldoende aandacht van de consument zien te trekken om rendabel te kunnen blijven. Dit creëert een grotere verantwoordelijkheid voor journalisten om stukken te produceren die het publiek aanspreken en voldoende omzet genereren, wat ten koste kan gaan van de professionele kwaliteitsstandaarden binnen de journalistiek (Harbers, 2016, p. 494).

De commercialisering heeft er ook toe geleid dat journalisten hun publiek anders aanschouwen (Villi & Matikainen, 2016, p. 110). Traditionele journalistiek ziet het publiek als passieve lezers, kijkers en luisteraars. Daarentegen ziet de moderne journalistiek het publiek als consumenten en doelgroepen. Met de komst van online media is het publiek ook steeds actiever geworden en kunnen ze gezien worden als gebruikers of zelfs als co-producenten. Deze actieve rol van het publiek biedt mogelijkheden tot discussies, reacties of kritiek vanuit het publiek richting het nieuwsmiddeel. Malmelin en Villi (2017, p. 6) geven aan dat journalisten hier alert op moeten zijn, omdat negatieve reacties zich snel kunnen verspreiden en schade aan kunnen richten aan de reputatie van het middeel of de journalist, zeker wanneer het gaat om controversiële onderwerpen of onderwerpen waarbij de meningen sterk verdeeld zijn, zoals ook bij euthanasie bij psychisch lijden het geval is.

Daarnaast heeft de commercialisering ook verschillende effecten gehad op verschillende mediatypen. Zo schrijven Hallin en Mellado (2017, p. 24) dat televisie zich steeds meer is gaan richten op infotainment sinds de commercialisering. Waar eerst de nadruk lag op het informeren van het publiek, richten televisie-media zich nu steeds meer op het brengen van informatie op een gemakkelijke manier. Dit is ook te zien bij lifestyle magazines, waar de focus ligt op de rol van informeren, entertainment en het bijdragen aan de consumptiemaatschappij (Li, 2012, p. 122). Echter, zijn lifestyle magazines altijd al meer gericht geweest op vrije-tijdsconsumptie dan op het informeren van burgers (Cocking, 2017, p. 1351). Hart (1994, p. 41) schrijft ook dat het publiek van televisie minder gebonden is aan een bepaalde zender of programma dan het geval is met printmedia. Daarom is het voor televisiemedia nog belangrijker om het publiek vast te houden. Sinds de commercialisering gebeurt dit vaak door onderwerpen te visualiseren en te personaliseren. Volgens Dahlgren (2009, p. 154) richten kranten zich echter ook steeds meer op soft nieuws, waarbij er meer focus is op persoonlijke perspectieven en entertainment. Wel benadrukken Hallin en Mellado (2017, p. 21) dat dit vooral het geval is bij populaire kranten en dat kwaliteitskranten nog altijd meer de publieke informeringsrol en waakhond rol op zich nemen. Dit komt overeen met een studie van Reinemann et al. (2011, p. 221) waaruit blijkt dat kwaliteitskranten een politieke en economische focus hebben om publiek te trekken, terwijl populaire kranten zich sinds de commercialisering meer op entertainment en persoonlijke verhalen zijn gaan richten.

Deze effecten van de commercialisering kunnen ook invloed hebben op de berichtgeving omtrent euthanasie bij psychisch lijden. De media kiezen er namelijk voor om bepaalde onderwerpen meer, minder of op een andere wijze te belichten en op deze manier publiek te trekken (Malmelin & Villi, 2017, p. 5).

2.2 Aandacht voor euthanasie bij psychisch lijden

Een manier waarop de media bepalen aan welke onderwerpen zij aandacht schenken, is door te kijken naar nieuwswaardigheid. Harcup en O'Neill (2016, p. 2) maken onderscheid tussen de volgende nieuwswaarden: slecht nieuws, goed nieuws, machtselite, verrassingselement, amusement, opvolging, omvang, relevantie, betrekking tot beroemdheid, agenda van nieuwsorganisatie, beschikbaarheid van video's en deelbaarheid. Wanneer een gebeurtenis gekenmerkt wordt door deze elementen, zal deze eerder beschouwd worden als nieuws en zal het een groter publiek trekken. Een groter publiek zal leiden tot een grotere bekendheid van het medium, wat van belang is om commerciële doelstellingen te behalen.

De nieuwswaarden die het meest gebruikt worden, kunnen echter ook verschillen per mediatype. Volgens O'Neill en Harcup, (2009, p. 182) zijn ze namelijk 'divided by medium and by format'. Zo schrijft Stack (2000, p. 963) bijvoorbeeld dat televisiemakers vaker op zoek zijn naar sensatie en entertainment, vanwege het gelimiteerde tijdsframe dat ze hebben om de aandacht van de kijker te trekken en vast te houden. Ze worden daarmee ook wel omschreven als 'cool media', omdat ze maar een klein stukje van de realiteit kunnen weergeven en diepgang en context hierin vaak missen. Volgens Schütz (1995, p. 212) zorgt dit ervoor dat enkel de meest sensationele of vermakelijke onderwerpen benoemd worden en deze onderwerpen oppervlakkiger belicht worden. Dit sluit ook aan bij de nieuwswaarde van lifestyle media, waar de nadruk ligt op sensatie en entertainment (Lepre, 2013, p. 18; Barnett, 2015, p. 217). Kranten daarentegen kunnen beschouwd worden als 'hot media'. Er is hier meer ruimte om de consument van gedetailleerde informatie te voorzien en verschillende nieuwswaardige onderwerpen mee te nemen. Bij kranten wordt de aandacht vooral gezocht in emotionele aantrekkingskracht en conflict (Harcup & O'Neill, 2016, p. 6).

Toch is er ook overlap tussen kranten en televisie, zo publiceren televisiemedia en populaire kranten vaak items met de nieuwswaarden, entertainment, verrassingselement, slecht nieuws en sensatie (Ohthman & Tiung, 2009, p. 197). Daarentegen ligt bij kwaliteitskranten de nadruk op omvang, slecht nieuws en machtelites. Ook schrijven Hallin en Mellado (2017, p. 32) en Beckers et al. (2020, p. 255) dat verschillende media vaak verschillende doelgroepen hebben, waardoor ze ervoor kiezen om over andere onderwerpen te publiceren en in een andere mate. Het nieuws van kwaliteitskranten is bijvoorbeeld meer gericht op hoger opgeleide burgers, terwijl populaire kranten zich richten op een zo breed mogelijk publiek.

Daarnaast is nabijheid een van de belangrijkste criteria voor zowel televisie als print media (Allern, 2002, p. 140; Belyvaeva et al., 2018, p. 531). Nabijheid is een belangrijke nieuwswaarde

omdat het de mogelijkheid biedt aan het publiek om zich te identificeren met het nieuws. Dit kan in verschillende vormen, zoals nabijheid in tijd wanneer iets net gebeurd is of een onderwerp op het moment van publiceren speelt in de samenleving. Ook nabijheid op geografisch gebied wordt veel gehanteerd, hierbij gaat het om nieuws wat zich in de directe omgeving van het publiek afspeelt. Culturele en emotionele nabijheid worden ook omschreven als veelgebruikte nieuwswaarden. Dit houdt in dat het nieuws overeenkomt met bepaalde normen, waarden of emoties die onder het publiek leven.

Daarnaast kunnen verschillende mediatypen ook een intermediaire agendasettende rol aannemen. Dit houdt in dat media de neiging hebben om nieuws van elkaar over te nemen, om op deze manier de meest relevante onderwerpen te kunnen selecteren (Moy et al., 2016, p. 4). Deze trend is versterkt door de commercialisering, waarbij het voor journalisten nog belangrijker werd om geen belangrijk, publiek-trekkend nieuws te missen. Als het overnemen van elkaars onderwerpen veel gebeurt, kan er zelfs sprake zijn van een mediahype waarbij er brede en zichzelf versterkende aandacht ontstaat voor één onderwerp of gebeurtenis in de nieuwsproductie (Vasterman, 2005, p. 516).

Nieuwswaardigheid speelt ook een rol in het nieuws dat geschreven wordt over euthanasie bij psychisch lijden. Journalisten schrijven bijvoorbeeld vaker over euthanasie wanneer het om een controversieel of tragisch geval gaat, dit sluit aan bij de nieuwswaarde conflict (Annas, 2005, p. 1710; Rietjens et al., 2013, p. 6). Dit kan als problematisch gezien worden omdat het geen representatief beeld schetst van euthanasie en zo een inaccuraat perceptie van het publiek kan vormen (Rietjens et al., 2013, p. 6). Andere nieuwswaarden die regelmatig terugkomen in items over dit soort maatschappelijke onderwerpen zijn conflict, machtselite en opvolging van een eerder verhaal (Boukes et al., 2020, p. 14).

Verder komt euthanasie vaker naar voren in de nieuwsmedia dan gerelateerde onderwerpen zoals palliatieve zorg, psychische hulp of pijnstilling (Holody, 2011, p. 148). Uit onderzoek van Holody (2011, p. 148) blijken hier twee verklaringen voor te zijn. Ten eerste, is euthanasie ingrijpender en qua omvang groter. Dit kan het onderwerp voor media nieuwswaardiger maken, waardoor zij een groter publiek aan kunnen trekken. Ten tweede, kan het voor media aantrekkelijker zijn om te schrijven over euthanasie omdat er een groter debat met verschillende perspectieven en spanningen speelt. Deze twee verklaringen komen overeen met de nieuwswaarden, omvang en conflict (Harcup & O'Neill, 2016, p. 2). Door de nieuwswaardigheid van euthanasie is er ook vanuit commercieel oogpunt aanleiding voor de media om over dit onderwerp te schrijven, omdat het volgens de theorie van Harcup en O'Neill (2016, p. 4) een groter publiek zal trekken dan gerelateerde onderwerpen zoals palliatieve zorg of psychische hulp.

Door de verschillen in nieuwswaardigheid voor de verschillende kranten en televisie-media, is het waarschijnlijk dat er ook een verschil zal zijn in de mate van berichtgeving over euthanasie bij psychisch lijden tussen de verschillende media. Omdat eerder onderzoek geen eenduidig antwoord

geeft op de mate waarin verschillende media berichten over euthanasie bij psychisch lijden, wordt de volgende vraag gesteld:

DV1: In hoeverre berichten verschillende media over euthanasie bij psychisch lijden?

2.3 Framing van euthanasie bij psychisch lijden

Naast de prominentie van euthanasie bij psychisch lijden, kunnen de media een onderwerp ook op verschillende manieren belichten en in verschillende contexten plaatsen om publiek te trekken. Dit hangt af van het gebruikte frame. Framing kan worden gedefinieerd als het uitlichten van bepaalde aspecten van een realiteit om zo een bepaalde probleemdefinitie, interpretatie of beoordeling van het onderwerp naar voren te brengen (Entman, 1993, p. 52).

Framing is een techniek die gebruikt kan worden om bijvoorbeeld de aandacht van de lezer te trekken, de publieke perceptie te vormen of om een onderwerp betekenis te geven (McManus, 2009, p. 222). Scheufele (1999, p. 10) beschrijft dat een sociale werkelijkheid gecreëerd kan worden door middel van een selectie van bepaalde feiten en het gebruik van specifieke frames. Dit houdt in dat het publiek het geschetste beeld aanschouwt als waarheid en werkelijkheid. Daarnaast kan de kracht van framing worden afgeleid uit de politieke invloed die het kan hebben (Boukes et al., 2014, p. 131). Zo beschrijft Entman (1993, p. 55) dat framing gebruikt kan worden om maatschappelijke of politieke punten uit te lichten en op deze manier de visie van het publiek aan kan tasten.

Daarnaast stelt Hollander (2008, p. 23) dat een ander effect van framing is dat het tegenpolen kan creëren in de samenleving. Door de beïnvloeding van de publieke opinie kunnen meningen van het publiek zich meer richting extreme uiteinden bewegen. Bij een onderwerp als euthanasie bij psychisch lijden kan er ook een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen voor- en tegenstanders (Van Gorp et al., 2021, p. 11). Banovic en Turanjanin (2014, p. 1316) beschrijven dat binnen het debat over euthanasie, frames structuur kunnen bieden. Verder kunnen frames ook gebruikt worden om een bepaald fenomeen, zoals euthanasie bij psychisch lijden, te definiëren als een probleem (Chong & Druckman, 2007, p. 105). Ook kan het tegenovergestelde gebeuren, wanneer een counter-frame wordt gebruikt. Een counter-frame biedt namelijk een deproblemativering van een bepaald fenomeen. Deze typen frames kunnen ook worden gebruikt om het onderwerp euthanasie bij psychisch lijden betekenis te geven.

2.4 Problematiseringsframes en deproblematiseringsframes

Een onderscheid dat vaak gemaakt wordt met betrekking tot nieuws over de dood is het Werther-effect en het Papageno-effect. Het Werther-effect houdt in dat er meer zelfdodingen zijn nadat er een item over zelfdoding in het nieuws verschenen is (Phillips, 1974, p. 340). Dit effect is ook zichtbaar wanneer het gaat over euthanasie. Zo deden Frei et al. (2003, pp. 192-200) een onderzoek naar de euthanasie van een koppel in 1995, waarna er in de opvolgende twee jaar een

stijging te zien was in het aantal euthanasiegevallen. Hierin is het Werther-effect duidelijk zichtbaar en zou het veroorzaakt kunnen komen door de framing van het euthanasiegeval, waarbij er gedetailleerd gesproken wordt over de euthanasie en er geen mogelijke behandelopties besproken worden. Stack (1983, p. 364) beschrijft dat deze manier van rapporteren een geromantiseerd beeld geeft van euthanasie en een aanleiding kan zijn voor imitatiegedrag. Wanneer iemand psychisch lijdt is de gevoeligheid voor imitatiegedrag nog groter (Domaradzki, 2021, p. 10). Jones et al. (2017, p. 1) sporen de media daarom aan om in hun berichtgeving het Werther-effect uit te balanceren met het Papageno-effect. Het Papageno-effect houdt in dat wanneer de media realistische verhalen tonen en de mogelijkheid tot leven benadrukken middels een hoopvol perspectief, zij een positief effect kunnen hebben waarmee zelfdoding voorkomen zou kunnen worden (Niederkröten et al., 2010, p. 234; Pierre, 2015, pp. 11-12).

Het Werther en Papageno-effect worden ook uitgelicht in de studie van Van Gorp et al. (2021, pp. 1-11). Zij creëerden verschillende deproblematiserings- en problematiseringsframes aan de hand van een inductieve contentanalyse van de berichtgeving over euthanasie en palliatieve zorg. De deproblematiseringsframes komen in hun consequenties meer overeen met het Werther-effect omdat ze een positievere houding aannemen ten aanzien van euthanasie. De problematiseringsframes vinden kunnen leiden tot een Papageno-effect, omdat beide zelfdoding ontmoedigen. De deproblematiserings- en problematiseringsframes vormen de basis voor het huidige onderzoek, maar geven wellicht geen volledig beeld omdat er enkel gekeken is naar euthanasie in het algemeen door Van Gorp et al. (2021, pp. 1-11) en er geen specifieke nadruk ligt op euthanasie bij psychisch lijden. Daarom wordt er een kwalitatief vooronderzoek gedaan.

2.4.1 Kwalitatief vooronderzoek

De deproblematiseringsframes en problematiseringsframes die toepasbaar zijn op de mediarepresentatie van euthanasie bij psychisch lijden, zijn tot stand gekomen middels een kwalitatieve inhoudsanalyse van een deel van de dataset van deze scriptie. De frames van Van Gorp et al. (2021, p. 4) zijn hierbij als basis gebruikt en naar aanleiding van de analyse aangepast, zodat ze relevant zijn voor nieuwsitems over euthanasie bij psychisch lijden. Het proces van de analyse wordt verder besproken in het methodehoofdstuk. Hieronder zullen de acht uiteindelijke frames stuk voor stuk besproken worden met daarbij aanvullende literatuur.

2.4.2 Deproblematiseringsframes

Allereerst zijn er vier deproblematiseringsframes gevonden. Dit type frame komt overeen met het Werther-effect omdat het een positieve houding aanneemt ten aanzien van euthanasie bij psychisch lijden (Phillips, 1974, p. 340). Daarnaast vinden deze frames ook aansluiting bij de twee principes waarop de Nederlandse euthanasieregeling op gebaseerd is, namelijk het principe van mededogen en het principe van autonomie (Ministerie van Algemene zaken, 2022, para. 1). Verder

wordt er bij de deproblematiseringsframes onderscheid gemaakt tussen verschillende aspecten die regelmatig terugkomen in het debat omtrent euthanasie bij psychisch lijden. De volgende frames zullen hierna besproken worden: humaniteitsframe, autonomieframe, barmhartigheidsframe, preventieframe.

2.4.2.1 Humaniteitsframe

Het eerste frame dat naar voren kwam, is het humaniteitsframe. Dit frame wordt door Semetko en Valkenburg (2000, p. 96) omschreven als het personaliseren van het nieuws, waarbij de nadruk ligt op emotie en drama. Er wordt vaak een gezicht gegeven aan het nieuws of er wordt een emotionele invalshoek gehanteerd. Dit frame komt dan ook vaak naar voren in persoonlijke verhalen of verhalen waarin de nadruk ligt op een individu of groep.

Florina en Sandu (2017, pp. 7-35) deden een kleinschalige studie naar de impact van een film over euthanasie waarin een sterk emotioneel narratief naar voren kwam. Dit narratief kan vergeleken worden met het humaniteitsframe. Uit deze studie bleek dat dit narratief een significante invloed heeft op de morele houding van het publiek ten aanzien van euthanasie (Florina en Sandu, 2017, p. 32). Daarnaast waren de deelnemers ook kwetsbaarder voor beïnvloeding en overtuiging richting een positief waardeoordeel ten aanzien van euthanasie. Dit laat zien dat het gebruik van een humaniteitsframe in het nieuws over euthanasie bij psychisch lijden aanschouwd kan worden als deproblematiseringsframe.

Ook de studie van Holody (2011, p. 101) naar media-aandacht voor zelfdoding laat zien dat de mening van de deelnemers voornamelijk geconstrueerd wordt door eigen vooroordelen en het gebruik van persoonlijke perspectieven in de media. Ook hieruit blijkt dat het humaniteitsframe, waarvan persoonlijke perspectieven een onderdeel zijn, een grote rol speelt in de beïnvloeding van de publieke perceptie bij thema's rondom de dood.

2.4.2.2 Autonomieframe

Het tweede deproblematiseringsframe is het autonomieframe. Volgens Van Gorp et al. (2021, p. 4) wordt dit frame, dat zij “absolute autonomie” noemen, gehanteerd wanneer euthanasie omschreven wordt als een beslissing over iemands eigen moment van overlijden. Hierbij ligt de nadruk op een autonome keuze en wilsbekwaamheid van de patiënt. In het kwalitatieve vooronderzoek kwam dit perspectief vaak overlappend voor met een ander frame van Van Gorp et al. (2021, p. 4), namelijk “overwinning van het verstand”. Hier wordt euthanasie als een dappere keuze gezien en een overwinning van de dood. Omdat deze twee frames in het vooronderzoek nauwelijks los van elkaar naar voren kwamen, worden deze frames in het kwantitatieve deel samengenomen onder het autonomieframe. Het aspect van de autonome keuze komt ook terug in de euthanasieregeling van de Nederlandse overheid. Zij benoemen het principe van autonomie, wat

inhoudt dat men recht heeft om zelf te beslissen over diens leven (Ministerie van Algemene Zaken, 2022, para. 1).

Net als Van Gorp et al. (2021, pp. 1-11) hebben Rietjens et al. (2013, p. 3) een analyse gedaan van krantenartikelen over euthanasie. Zij onderzochten de meest voorkomende argumenten in het Nederlandse nieuws omtrent euthanasie. Een van de meest prominente argumenten ging over zelfbeschikking van de patiënt, waarbij de eigen keuze over het levenseinde centraal staat. Dit sluit aan bij het autonomieframe. Verbakel en Jaspers (2010, p. 109) voegen hieraan toe dat wanneer men autonomie als waardevol aanschouwt, zij vaak een positieve houding aannemen ten aanzien van euthanasie.

Rudnev en Savelkaeva (2018, p. 301) ondervonden ook dat autonomie een belangrijke waarde is in het debat rondom euthanasie in Nederland. Zij schreven dat des te hoger het niveau van postmaterialisme in een land, des te belangrijker autonome waarden zijn in vergelijking tot religieuze waarden. Nederland wordt omschreven als een land met relatief hoge postmaterialistische waarden, daarom is het te verwachten dat het autonome perspectief relatief vaak terugkomt in de media omtrent euthanasie bij psychisch lijden. Het “Hierarchy of Influence Model” van Reese (2001, p. 175) biedt een kader om deze bevindingen verder te verklaren. Hij schrijft dat journalisten in hun werk beïnvloed worden door verschillende lagen van factoren, waaronder persoonlijke, redactionele en culturele waarden. Dit illustreert dat de tijdsgeest en maatschappelijke veranderingen in Nederland de berichtgeving omtrent euthanasie bij psychisch lijden kunnen veranderen. Hoewel Nederland aanschouwd wordt als een progressief land, kan een verschuiving naar conservatievere waarden van grote invloed zijn op de frames die gehanteerd worden in het nieuws bij een onderwerp zoals euthanasie bij psychisch lijden.

Burlone en Richmond (2018, p. 313) identificeerden verder ook nog een aspect van autonomie in hun onderzoek naar de framing van beleid rondom de zorg rond het levenseinde. Zij formuleerden dit frame als “geen waardigheid zonder autonomie” (Burlone & Richmond, 2018, p. 313). Dit houdt in dat de waardigheid van een individu onder andere bepaald wordt door het recht om zijn of haar wil uit te voeren. In dit perspectief zou iedereen het recht hebben om over hun eigen leven te beschikken. Hierin wordt niet het leven als het meest waardevol aanschouwd, maar persoonlijke autonomie.

2.4.2.3 Barmhartigheidsframe

Het derde frame dat naar voren kwam, is het barmhartigheidsframe. Dit frame werd ook gevonden door Van Gorp et al. (2021, p. 4) en houdt in dat het leven waardevol is, maar wanneer er sprake is van ondraaglijk lijden, is het de verantwoordelijkheid van de samenleving om euthanasie te verlenen aan een patiënt. De nadruk ligt hierbij op euthanasie als goede daad, een waardige dood, compassie en zorgzaamheid. Ook sluit dit frame aan bij de twee deproblematiseringsframes over palliatieve zorg opgesteld door Van Gorp et al. (2021, p. 4), namelijk “levenskwaliteit” en “voltooiing”. Het frame “levenskwaliteit” benadrukt het waardige levenseinde en de toegevoegde

waarde van palliatieve zorg. Het frame “voltooiing” betreft het waardige afscheid van de zorgdragers en naasten. Deze frames vinden aansluiting bij het barmhartigheidsframe en kwamen in het vooronderzoek vaak samen naar voren.

Ook in het onderzoek van Rietjens et al. (2013, p. 4) naar de belangrijkste argumenten in het euthanasiedebat in Nederlandse nieuwsartikelen, kwam een aspect van het barmhartigheidsframe naar voren. Er werd vaak beargumenteerd dat euthanasie een waardige dood kan bieden voor patiënten. Jaye et al. (2019, p. 6) vonden gelijkwaardige resultaten. Zij formuleerden dit in een frame genaamd “beter levenseinde”. Dit frame accentueert dat euthanasie voor zowel de naasten als de patiënten een opluchting kan zijn en bijdraagt aan een respectvol levenseinde naar de wensen van de patiënt.

Ten slotte deed Hausmann (2004, p. 212) onderzoek naar Britse krantenartikelen over euthanasie in 1998 en 1999. Hoewel dit onderzoek wat gedateerd is, geven de resultaten wel een indicatie van de prominentie van het barmhartigheidsframe. Het woord barmhartigheid kwam namelijk in 53% van de geanalyseerde artikelen terug. Barmhartigheid kwam hier voornamelijk naar voren als het uitvoeren van euthanasie met de nadruk op mededogend begrip voor de zware situatie waarin een patiënt zich bevindt.

2.4.2.4 Preventieframe

Het laatste deproblematiseringsframe is het preventieframe. Van Gorp et al. (2021, p. 4) zagen dit frame ook terug in het nieuws omtrent euthanasie. Het preventieframe wordt gehanteerd wanneer euthanasie omschreven wordt als het voorkomen van onwenselijke situaties zoals ondraaglijk lijden, een betekenisloos leven, achteruitgang en zelfmoord. Hierbij ligt de nadruk op het begeleiden van mensen die dood willen op een doordachte, verantwoorde en weloverwogen wijze. Dit frame komt overeen met een van de twee principes waar de Nederlandse euthanasiewetgeving op gebaseerd is, namelijk het principe van mededogen. Binnen dit principe staat het bestrijden van ernstig lijden centraal (Ministerie van Algemene zaken, 2022, para. 1).

Dit principe, en daarmee ook het preventieframe, heeft overlap met het frame “beter levenseinde” dat Jaye et al. (2019, p. 6) omschreven. Zij benadrukken dat euthanasie een opluchting kan zijn voor patiënten en naasten omdat het een einde maakt aan het lijden van de patiënt. Het verschil tussen het barmhartigheidsframe en het preventieframe is echter dat het barmhartigheidsframe de zorg voor een waardig levenseinde benadrukt, terwijl bij het preventieframe het voorkomen van verder lijden of suïcide op de voorgrond staat.

Het preventieframe heeft ook overeenkomsten met een gain frame. Volgens de Prospect theorie van Kahneman en Tversky (1979, p. 263-292) kan een onderwerp dezelfde betekenis hebben, maar op verschillende manieren beschreven worden en daarmee een ander effect creëren op het publiek. Dit kan in de vorm van een loss frame of een gain frame. Bij een loss frame wordt het onderwerp negatief belicht en wordt er gesproken van een verlies of schade. Daarentegen wordt het

onderwerp met een gain frame positiever belicht en beschreven als een winst of voordeel. Het voorkomen van ongewenste situaties middels euthanasie kan gezien worden als een winst en is daardoor een gain frame. Uit onderzoek van Gamliel (2013, p. 695) bleek dat gain frames met betrekking tot euthanasie een grotere publieke steun opwekken dan loss frames. Het gebruik van een preventieframe zou daarom bij kunnen dragen aan een positieve publieke perceptie ten aanzien van euthanasie bij psychisch lijden. Het preventieframe is verder weinig naar voren gekomen in onderzoek naar euthanasie. Toch kwam het wel regelmatig terug in het vooronderzoek.

2.4.3 Problematiseringsframes

Naast de deproblematiseringsframes, zijn er ook vier frames gevonden die een problematiserend effect hebben. Dit type frame kan leiden tot het Papageno-effect, omdat het een negatieve houding aanneemt ten aanzien van euthanasie (Niederkrötenhaler et al., 2010, p. 234). Er wordt hier onderscheid gemaakt tussen verschillende aspecten die regelmatig terugkomen in het debat omtrent euthanasie bij psychisch lijden. De volgende frames zullen hierna besproken worden: juridisch frame, conflictframe, moraliteitsframe en medische frame.

2.4.3.1 Juridisch frame

Het eerste problematiseringsframe dat naar voren kwam in het kwalitatieve vooronderzoek was het juridische frame. Dit frame is gebaseerd op het frame “gij zult niet doden” van Van Gorp et al. (2021, p. 4). Het frame dat zij geïdentificeerd hebben ziet euthanasie als misdaad tegen het leven en benadrukt dat euthanasie een strafbaar feit is of zou moeten zijn. Ook Holody (2011, p. 148) benoemt dat in de media-aandacht voor hulp bij zelfdoding regelmatig een juridisch kader gebruikt wordt. Ook keek zij naar de impact van deze juridische invalshoek op de publieksperceptie. Hieruit bleek echter dat het juridische kader weinig invloed had op de perceptie van de deelnemers.

Atwood-Gailey (2003, z.p.) en De Hert et al. (2023, p. 9) ondervonden daarentegen dat het juridische frame een van de meest belangrijke en veel voorkomende frames is in het debat omtrent euthanasie. Toch kwam dit frame in het onderzoek van Burlone en Richmond (2018, pp. 313-334), dat ging over de framing van zorg rondom het levenseinde, nauwelijks naar voren. Dit verschil in prominentie van het juridische frame zou te maken kunnen hebben met de tijdsperiode en de selectie van het nieuws. In het onderzoek van De Hert et al. (2023, p. 1-19) werd bijvoorbeeld enkel nieuws meegenomen over een strafzaak. Daarnaast betreft het onderzoek van Atwood-Gailey (2003, n.p.) de periode van 1975 tot en met 1999, terwijl het onderzoek van Burlone en Richmond (2018, p. 313) kijkt naar de situatie in 2015. Ook Kalwinsky (1998, p. 93) liet zien dat de eerste mediaberichten over euthanasie vaak de nadruk legden op uitspraken van rechters en artsen in een juridische context. Destijds kwam het perspectief van patiënten nog veel minder naar voren.

Toch kwam in de kwalitatieve analyse van de media-aandacht in de afgelopen vier jaar het juridische frame wel sterk naar voren. Hierbij was er bijvoorbeeld aandacht voor de terughoudendheid

van artsen omdat ze bang zijn voor gerechtelijke vervolging naar aanleiding van het verlenen van euthanasie bij psychisch lijden.

2.4.3.2 Conflictframe

Het tweede problematiseringsframe is het conflictframe. Dit frame wordt door Semetko en Valkenburg beschreven als het benadrukken van een geschil tussen personen, groepen of instanties. Wanneer een conflictframe gehanteerd wordt in een verhaal, is er een grotere kans dat men het onderwerp als conflict gaat aanschouwen.

Hoewel Van Gorp et al. (2021, pp. 1-11) hier geen specifiek frame aan hebben gewijd, is er wel overlap te vinden met hun frames “angst voor de dood” en “ik ben God niet”. Het frame “angst voor de dood” benadrukt het conflict tussen betrokkenen of artsen en patiënten waarbij patiënten een sterke doodswens hebben, maar het gesprek hierover vermeden wordt door artsen en betrokkenen omdat het de hoop op leven weg zou nemen. Ook valt hier het conflict onder waarbij patiënten behoefte hebben aan zelfbeschikking wat betreft hun levenseinde, maar de arts gelimiteerd is door de zorgvuldigheidscriteria voor het verlenen van euthanasie. Daarnaast sluit het frame “ik ben God niet” ook aan bij het conflictframe, omdat in dit frame euthanasie omschreven wordt als een moeilijke keuze over andermans leven, waarbij de arts in conflict treedt met zijn rol van genezen.

Er is weinig onderzoek gedaan naar het conflictframe in media-aandacht voor onderwerpen zoals euthanasie. Toch kwam dit frame wel sterk naar voren in de berichtgeving omtrent euthanasie bij psychisch lijden in het vooronderzoek.

2.4.3.3 Moraliteitsframe

Het derde problematiseringsframe dat naar voren kwam in het vooronderzoek was het moraliteitsframe. Dit frame is een combinatie van verschillende frames van Van Gorp et al. (2021, p. 4). Het eerste frame is “gij zult niet doden”. Dit frame beschouwt het leven altijd als waardevol en ziet euthanasie als een morele misdaad tegen het leven. Het tweede frame is “hellend vlak”, dat inhoudt dat euthanasie gezien wordt als liberale, lichtzinnige operatie waarbij euthanasie te makkelijk verleend wordt en er onethisch gehandeld wordt. Maar ook het frame “ik ben God niet” vindt overlap met het moraliteitsframe. Wanneer dit frame de nadruk legt op de tegenstrijdige rollen van de arts, zal het eerder gezien worden als een conflictframe, maar wanneer de focus ligt op de moeilijke morele keuze, valt dit frame ook onder het moraliteitsframe. Deze drie frames zijn naar aanleiding van het vooronderzoek gebundeld omdat ze alle drie de morele normen en waarden met betrekking tot euthanasie betreffen en ze regelmatig samen naar voren kwamen.

Ook Burlone en Richmond (2018, p. 325) benoemen “hellend vlak” als een terugkerend frame met betrekking tot euthanasie. Zij omschrijven dat er binnen dit frame een angst heerst voor de normalisering van euthanasie. Ook wordt gevreesd dat hier misbruik van gemaakt zal worden en dat artsen te veel macht krijgen over het leven van hun patiënten. Een veelvoorkomend argument tegen

euthanasie, dat ook gevonden werd door Rietjens et al. (2013, p. 4), sluit hier goed bij aan. Het argument benadrukt dat de maatschappij de kwetsbaren juist zou moeten beschermen, terwijl door euthanasie aan te bieden dit niet gedaan zou worden. Daardoor kan euthanasie gezien worden als moreel onjuist. Jaye et al. (2019, p. 6) voegen hieraan toe dat het mediabeeld van euthanasie de normen en waarden beïnvloedt en daarmee invloed uitoefent op hoe we de dood aanschouwen.

In het onderzoek van Burlone en Richmond (2018, p. 323) kwam nog een frame naar voren dat betrekking heeft op de ethische problematisering van euthanasie. Het frame “legaliteit is geen moraliteit” heeft een religieuze grondslag en omschrijft dat het leven aan de mens is gegeven om te leven en dat het onder geen voorwaarde opgeofferd kan worden voor het recht op vrijheid van een individu. Euthanasie wordt daarbij gezien als egoïstisch en ethisch onverantwoord.

2.4.3.4 Medische frame

Het laatste problematiseringsframe is het medische frame. Dit frame werd ook gevonden door Van Gorp et al. (2021, p. 4). Volgens hen wordt euthanasie in dit frame gezien als het tekortdoen aan mogelijke alternatieve behandelopties. Het frame neemt de hoop op leven weg die er wel zou kunnen zijn met de huidige medische progressie. Ook Jaye et al. (2019, p. 6) vonden een thema dat betrekking had op de tekortkoming van de zorg in een analyse van sociale media berichten omtrent euthanasie. Zij noemden dit thema “vroegtijdige dood”. Hierbij ging het om berichten waarin benadrukt wordt dat het mogelijk is dat euthanasie wordt verleend terwijl de patiënt niet ongeneeslijk ziek is. Daarmee wordt tekortgedaan aan de behandelmethoden die nog mogelijk waren.

Daarnaast vonden Rietjens et al. (2013, p. 4) in een analyse van Nederlandse kranten een argument tegen euthanasie dat aansluiting vindt bij het medische frame. In dit argument wordt gepleit dat ondraaglijk lijden niet verlicht zou moeten worden door euthanasie, maar door een verbetering van de zorg en de mogelijke behandelopties. Naar aanleiding van het vooronderzoek zijn deze verschillende aspecten van medische progressie en alternatieve behandelopties gebundeld tot het medische frame.

2.4.4 Verschillen in framing tussen media

Volgens Semetko en Valkenburg (2000, p. 102) worden verschillende soorten frames in verschillende mate gebruikt door verschillende mediatypen. Hoewel er nog geen onderzoek is gedaan naar hoe deze verdeling is tussen problematiserings- en deproblematiseringsframes met betrekking tot euthanasie bij psychisch lijden, kunnen er wel verschillende trends gevonden worden in de bestaande literatuur die aantonen dat er een verschil zou kunnen zijn. Zo schreven Albeak et al. (2011, p. 342) dat het humaniteitsframe het meest gehanteerd wordt door televisiemedia. Reinemann et al. (2012, p. 229) voegen daaraan toe dat dit frame in populaire kranten meer voorkomt dan in kwaliteitskranten. Dit zou verklaard kunnen worden door de nadruk op persoonlijke perspectieven op televisie en in populaire kranten (Strömbäck, 2005, p. 333).

Verder schrijven Semetko en Valkenburg (2000, p. 102) dat het conflictframe vaak door de serieuzere mediatypen wordt gebruikt. Dit houdt in dat het frame het meest wordt gehanteerd door kwaliteitskranten, gevolgd door televisie en vervolgens populaire kranten. Dit komt overeen met onderzoek van Hallin en Mellado (2017, p. 39), dat aantoont dat kwaliteitskranten vaak de verschillende kanten van verhalen belichten. Dit kan zowel aanleiding geven tot een grotere prominentie van het conflictframe, als tot een gebalanceerd gebruik van deproblematiserings- en problematiseringsframes. Daarbij benoemen De Vreese et al. (2017, p. 202) dat televisiemedia vaak een negatievere benadering hebben in de berichtgeving. Dit zou aanleiding kunnen geven tot het gebruik van problematiseringsframes.

Lepre (2013, p. 16) benoemt dat lifestylemagazines vaak een overgesimplificeerd beeld geven van gezondheidsproblemen, waarbij de nuance ontbreekt. Daarbij is er in het bijzonder weinig aandacht voor de negatieve aspecten en de langetermijnevolgen. Dit zou aanleiding kunnen geven tot een hoger gebruik van deproblematiseringsframes dan problematiseringsframes. Daarentegen schrijven Hust en Andsager (2003, p. 114) dat vrouwelijke lifestyledagbladen een completer en gedetailleerder beeld zouden geven van gezondheidsproblemen dan traditionele nieuwsmedia, wat tot een gebalanceerd gebruik van de frames zou kunnen leiden.

Er is echter te weinig onderzoek beschikbaar om duiding te geven aan welke mediatypen welk frame meer zullen gebruiken bij de berichtgeving over euthanasie bij psychisch lijden. Daarom wordt de volgende vraag gesteld:

DV2: In hoeverre is er in de berichtgeving over euthanasie bij psychisch lijden een verschil in het gebruik van frames tussen verschillende mediatypen?

2.5 Actoren in het nieuws

Ook kunnen de media gebruikmaken van verschillende actoren of woordvoerders in hun berichtgeving om verschillende aspecten of perspectieven van een onderwerp te belichten. Hovland en Weiss (1951, p. 650) benadrukken dat deze actoren onder andere uitgekozen worden op hun betrouwbaarheid, status en competentie. Volgens de "Indexing Theorie" van Bennett (2016, p. 1) kiezen media actoren, bronnen en standpunten op basis van de machtsverhoudingen binnen politieke kringen. Er zijn namelijk vastgestelde normen en waarden in de nieuwsmedia waarmee actoren en hun standpunten impliciet gefilterd worden in het nieuws. Hansen en Köck (2003, p. 31) voegen hieraan toe dat het publiek woordvoerders of actoren voornamelijk beoordeelt op basis van betrouwbaarheid, charisma en emotionele aantrekkingskracht. Toch hebben journalisten vaak een voorkeur voor actoren die op korte termijn beschikbaar zijn vanwege de hoge werkdruk. Hierdoor wordt niet altijd de kwaliteit van de bron vooropgesteld (Conrad, 1999, p. 300).

Er kunnen verschillende actoren gebruikt worden door de media. Een studie van Schütz (1995, p. 218) onderscheidt bijvoorbeeld politici, experts en entertainers in talkshows. Volgens

Merkley (2020, p. 530) komen experts tegenwoordig minder naar voren in het nieuws als het gaat om niet-controversiële onderwerpen vanwege de emotionele focus van talkshows. Experts bieden daarentegen vaak juist feitelijke informatie. Toch schrijft Albæk (2011, p. 338) dat experts over het algemeen vaker aan het woord komen in nieuwsmedia vanwege de hoge werkdruk voor journalisten om 24/7 nieuws te publiceren. Hierdoor hebben journalisten minder tijd om zelf onderzoek te doen naar een onderwerp. Dit komt onder andere door de commerciële druk om publiek te trekken en omzet te genereren. Daarbij bleek uit onderzoek van Lepre (2013, p. 15) dat experts in commercieel gedreven lifestylemagazines vijf keer zo vaak voorkwamen als andere actoren in het nieuws omtrent een controversieel gezondheidsonderwerp.

De rol van expert wordt echter ook regelmatig vervuld door het slachtoffer, die wordt beschouwd als de expert op het gebied van het besproken onderwerp (Gamson, 1999, p. 191). Het slachtoffer weet daarbij vaak de realiteit beter over te brengen aan het publiek door middel van emotionele verhalen en ervaringen uit de eerste hand. Deze ervaringen en perspectieven komen overeen met de nieuwswaarden van populaire kranten en televisie-uitzendingen, namelijk emotie, sensatie en persoonlijke verhalen (Reinemann et al., 2012, p. 226). Toncar et al. (2007, pp. 269-273) maken ook onderscheid tussen beroemdheden en slachtoffers in radiofragmenten. Uit hun onderzoek kwam naar voren dat slachtoffers meer overtuigingskracht hebben dan bijvoorbeeld beroemdheden. De slachtoffers bleken een betrouwbare en geloofwaardige bron van informatie door het delen van hun eigen ervaringen.

Ook politici worden regelmatig gebruikt als actor in het nieuws, maar uit de studie van Schütz (1995, p. 218) blijkt dat politici de neiging hebben om weinig inhoudelijk in te gaan op politieke of maatschappelijke onderwerpen en liever informatie over hun persoonlijkheid en eigen mening vrijgeven. Voornamelijk in verkiezingstijden zetten zij vaker in op hun persoonlijkheid en zelfpresentatie dan op het inhoudelijk bespreken van politieke zaken. Dit wordt ook wel omschreven als de personalisering van de politiek (Schütz, 1995, p. 218). Het gebrek aan politieke diepgang zou ervoor kunnen zorgen dat politici minder vaak gevraagd worden door journalisten met betrekking tot het onderwerp euthanasie bij psychisch lijden. Tegelijkertijd zouden zij wel vaker aan het woord kunnen komen in kwaliteitskranten vanwege de politieke insteek die deze kranten vaak hanteren (Reinemann et al., 2012, p. 228).

Verder deden De Hert et al. (2023, pp. 1-19) onderzoek naar actoren in het nieuws, specifiek met betrekking tot een Belgische strafzaak over euthanasie bij psychiatrische patiënten. Hierin kwamen verschillende actoren naar voren, zoals de patiënt, de psychiater, de arts en de familie van de patiënt. Uit deze studie bleek dat de meeste aandacht uit ging naar de patiënt. Maar ook alle kranten besteedden aandacht aan de psychiater en arts. Deze studie ging niet in op de verschillen tussen mediatypen. Echter bleken de verschillende actoren wel in combinatie met verschillende nieuwswaarden voor te komen, zoals bijvoorbeeld slachtoffers die vaker een persoonlijk en emotioneel perspectief verkondigen, een nieuwswaarde die ook veel door televisie en populaire

kranten gebruikt wordt, maar minder door kwaliteitskranten. Om dit verder uit te diepen is het relevant is om verder onderzoek te doen naar hoe verschillende actoren in verschillende mediatypen naar voren komen. Hiervoor is de volgende deelvraag geformuleerd:

DV3: In hoeverre komen verschillende actoren aan het woord in verschillende mediatypen met betrekking tot euthanasie bij psychisch lijden?

Naast een verschil in de prominentie van de actoren zou er ook een verschil kunnen zijn in de manier waarop zij over euthanasie bij psychisch lijden spreken. Zo zou het humaniteitsframe bijvoorbeeld aansluiting kunnen vinden bij het persoonlijke en emotionele perspectief dat wordt verkondigd door slachtoffers, aldus De Hert et al. (2023, p. 19) en Toncar et al. (2007, pp. 269-273).

Ook toonde Schütz (1995, p. 218) aan dat experts vaak de meest feitelijke informatie geven. Dit sluit aan bij de recentere bevindingen van Montgomery (2007, p. 211) en Albæk (2011, p. 335), waarin staat dat experts veelal op neutrale wijze toelichting geven op gebeurtenissen. Wat betreft de problematiserings- en deproblematiseringsframes zou dit wijzen op een gebalanceerd gebruik van deze frames. Daarentegen schrijven Lepre (2013, p. 15) juist dat experts verschillende perspectieven en nuances vermijden.

Wat betreft politici blijkt uit een studie van Ileri en Ochieng (2020, p. 10) dat zij vaker het huidige beleid van de overheid bekritisieren of problematiseren wanneer zij in de media verschijnen dan dat zij hun steun betuigen. In de context van euthanasie bij psychisch lijden zou dit kunnen wijzen op een groter gebruik van problematiseringsframes door deze actoren.

Verder is er nog weinig onderzoek gedaan naar framegebruik door verschillende actoren, daarom zijn er geen sterke verwachtingen en wordt de volgende deelvraag gesteld om verder op in te gaan:

DV4: In hoeverre is er in de berichtgeving over euthanasie bij psychisch lijden een verschil in het gebruik van frames tussen verschillende actoren?

3. Methode

In dit hoofdstuk worden de methode, dataverzameling en operationalisering besproken die worden gebruikt om een antwoord te vinden op de onderzoeksvraag en de deelvragen. Dit onderzoek hanteert zowel een kwalitatief vooronderzoek als een kwantitatieve inhoudsanalyse. In dit hoofdstuk wordt eerst aandacht besteed aan het kwalitatieve vooronderzoek, waarmee de acht problematiserings- en deproblematiseringsframes geïdentificeerd worden, zoals besproken in het theoretische kader. Hierna worden de dataverzameling, methode, operationalisering en betrouwbaarheid en validiteit van de kwantitatieve analyse besproken.

3.1 Kwalitatief vooronderzoek

Allereerst werd er een inductieve thematische inhoudsanalyse uitgevoerd. Deze methode wordt omschreven als een manier om thema's en patronen van betekenis te vinden en te analyseren (Clarke & Braun, 2016, p. 1). Dit is een passende methode omdat er maar weinig data beschikbaar was, en om toch tot nieuwe inzichten te komen, werd er daarom middels een thematische inhoudsanalyse dieper ingegaan op het onderwerp euthanasie bij psychisch lijden. Daarnaast is euthanasie bij psychisch lijden een complex onderwerp dat diepgang vereist om beter begrepen te kunnen worden. Voor deze analyse werd een steekproef van 40 nieuwsartikelen, 10 LINDA-artikelen en 4 talkshows uit de volledige dataset van dit onderzoek gebruikt. Om de betrouwbaarheid van dit vooronderzoek te bevorderen, werd deze analyse door twee codeurs uitgevoerd. De codeurs konden daardoor de manier van coderen en de resultaten met elkaar overleggen en vergelijken.

Voor het vooronderzoek werd een coderingsproces van drie stappen gehanteerd, zoals beschreven door Clarke en Braun (2016, p. 1). Dit bestond uit open, axiale en selectieve codering, om zo tot relevante frames over euthanasie bij psychisch lijden te komen. De problematiserings- en deproblematiseringsframes van Van Gorp et al. (2021, p. 4) werden hier als uitgangspunt en sensitizing concepten gebruikt, maar er konden uit de analyse ook nieuwe frames naar voren komen. Op deze manier werden deze twee categorieën van frames uitgebreid en toepasbaar gemaakt op het onderwerp euthanasie bij psychisch lijden. De frames van Van Gorp et al. (2021, p. 4) zijn terug te vinden in Appendix A.

Het kwalitatieve vooronderzoek heeft geresulteerd in acht frames die besproken worden in het theoretische kader van dit onderzoek. De resultaten zijn terug te vinden in een frameschema in Appendix B en de operationalisering volgt in dit hoofdstuk.

3.2 Dataverzameling

Om een antwoord te vinden op de onderzoeksvraag worden Nederlandse televisie-uitzendingen, krantenartikelen en enkele lifestyle artikelen geanalyseerd uit de periode van 2019 tot en met 2023, de aantallen zijn terug te vinden in tabel 3.2. Deze jaren zijn gekozen, omdat er sinds 2019 een brede maatschappelijke en politieke aandacht is voor euthanasie bij psychiatrische patiënten

(KNMG, 2021, para. 4). Dit is onder andere te zien aan de verschillende wetsvoorstellen en moties die werden ingediend, zoals de motie van Paulusma in 2023 over de lange wachttijden voor psychiatrische patiënten met een euthanasieverzoek (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2023, z.p.).

Het eerste mediatype dat onderzocht wordt, bestaat uit krantenartikelen. Om deze te vinden wordt er gebruik gemaakt van een zoekterm over euthanasie en psychiatrie, die terug te vinden is in Appendix C. Er wordt gekeken naar de vijf grootste Nederlandse dagbladen, namelijk het Algemeen Dagblad, De Telegraaf, het NRC Handelsblad, De Volkskrant en de Trouw (Nationaal Onderzoek Multimedia, 2023, p. 2). Hierbij worden het Algemeen Dagblad en De Telegraaf als populaire kranten aanschouwt en zijn het NRC Handelsblad, De Volkskrant en de Trouw kwaliteitskranten (Bakker & Scholten, 2011, p. 15). Dit resulteert in 30 artikelen uit populaire kranten, 178 artikelen uit kwaliteitskranten en in totaal 208 artikelen die voor de kwantitatieve analyse allemaal meegenomen werden.

Ten tweede, worden ook de artikelen met betrekking tot euthanasie bij psychisch lijden van LINDA.nl en LINDAmeiden.nl meegenomen. Deze worden middels dezelfde zoekterm als de krantenartikelen gevonden. Dit resulteert in 11 artikelen die allemaal meegenomen worden in de kwantitatieve analyse.

De laatste categorie is televisie. Hiervoor is vooronderzoek gedaan naar de relevante televisie-uitzendingen met betrekking tot euthanasie bij psychisch lijden uit de periode van 2019 tot en met 2023. De nadruk ligt hierbij op Nederlandse talkshows. Er zijn 4 relevante items gevonden. Doordat het aantal televisie-items relatief laag is, worden alle vier de uitzendingen gebruikt voor de kwantitatieve analyse. Voor deze analyses worden transcripten van de items gebruikt.

Tabel 3.2: Aantal artikelen per mediatype

Medium	Aantal items (N)
<i>Algemeen dagblad</i>	20
<i>Telegraaf</i>	10
<i>Totaal populaire kranten</i>	30
<i>NRC Handelsblad</i>	45
<i>De Volkskrant</i>	46
<i>Trouw</i>	87
<i>Totaal kwaliteitskranten</i>	178
<i>Linda Nieuws</i>	11
<i>Totaal lifestyle media</i>	11
<i>Op1</i>	2
<i>Khalid & Sophie</i>	1
<i>EenVandaag</i>	1

<i>Totaal televisie-uitzendingen</i>	4
<i>Totaal</i>	223

Om de betrouwbaarheid van de zoekterm voor de kranten- en LINDA-artikelen te testen, is er een *precision* en *recall* test gedaan (Van Atteveldt et al., 2014, z.p.). Met de *precision* wordt gekeken of alle gevonden artikelen ook daadwerkelijk relevant zijn. Bij het gebruik van de zoekterm bleek dat 83,3% van de gevonden artikelen over euthanasie bij psychisch lijden ook daadwerkelijk over dit onderwerp ging. Dit kan gezien worden als een zeer goede score. Met de *recall* wordt gekeken of alle artikelen die relevant zijn over het onderwerp ook gevonden zijn met de zoekterm (Van Atteveldt et al., 2014, z.p.). Hiervoor is een overkoepelende zoekterm opgesteld om te controleren of er geen artikelen zijn gemist. De recall voor de zoekterm over euthanasie bij psychische patiënten bedraagt 100% en kan worden beschouwd als perfecte score. In appendix C zijn de complete zoekterm en berekeningen van de precision en recall terug te vinden.

3.3 Methode

Voor het kwantitatieve deel van dit onderzoek wordt een deductieve inhoudsanalyse uitgevoerd. Krippendorff (2019, p. 24) omschrijft deze methode als een techniek om replicerbare en valide conclusies te trekken uit relatief grote datasets. Deze methode is passend voor dit onderzoek omdat er op deze manier systematisch en duidelijk inzicht verkregen kan worden over de mate waarin en de manier waarop het publiek geïnformeerd wordt over euthanasie bij psychisch lijden.

Een inhoudsanalyse heeft twee hoofdrichtingen, namelijk kwantitatief en kwalitatief. In het vooronderzoek wordt de kwalitatieve methode gebruikt om verduidelijking te geven aan de frames met betrekking tot het complexe onderwerp euthanasie bij psychisch lijden. Voor de rest van het onderzoek wordt een kwantitatieve methode gebruikt, omdat hiermee systematisch de relaties en verschillen onderzocht kunnen worden tussen verschillende frames, mediatypen en actoren (Riffe et al., 2014, z.p.).

Deze methode kan zowel op handmatige als op automatische wijze uitgevoerd worden. Voor dit onderzoek wordt een combinatie gebruikt. De automatische analyse wordt uitgevoerd om antwoord te vinden op de vraag in hoeverre verschillende mediatypen berichten over euthanasie bij psychisch lijden. Deze methode is passend omdat ze in korte tijd verduidelijking kan geven aan grote hoeveelheden data middels een zoekterm (Grimmer & Stewart, 2013, p. 298). De overige deelvragen worden beantwoord op basis van een handmatige analyse, waarbij de artikelen stuk voor stuk worden gecodeerd op frames en actoren. Dit is passend omdat er wordt gewerkt met relatief complexe frames en de context binnen de artikelen en items belangrijk is. Lewis et al. (2013, p. 34) noemen dit “contextual sensitivity”, wat inhoudt dat wanneer iets contextgevoelig is, er een unieke rol weggelegd is voor mensen die niet even goed vervuld kan worden door computers. Omdat er veel nuances en contextgevoeligheden zijn binnen het onderwerp euthanasie bij psychisch lijden, wordt er voor dit

onderzoek gekozen voor een handmatige inhoudsanalyse. De kwantitatieve analyse wordt uitgevoerd door één codeur. Om de betrouwbaarheid van het onderzoek te bevorderen is er voor ieder frame een intercodeurbetrouwbaarheidstest uitgevoerd, waarbij twee codeurs afzonderlijk 60 artikelen hebben gecodeerd. De resultaten hiervan worden besproken in de operationalisering.

3.4 Operationalisering

3.4.1 Analyse van de hoeveelheid nieuws

Ten eerste, wordt de hoeveelheid nieuws over euthanasie bij psychisch lijden in kranten en lifestylemedia gemeten via een automatische analyse. Hierbij wordt het aantal artikelen over dit onderwerp gemeten in de periode van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2023. Er wordt hierbij geen steekproef genomen, maar de totale berichtgeving over euthanasie bij psychisch lijden wordt gemeten middels de zoekterm zoals omschreven in Appendix C. Ook worden de televisie-uitzendingen die uit het vooronderzoek kwamen hierbij betrokken. Op deze manier kan een vergelijking gemaakt worden tussen de hoeveelheid nieuws per mediatype en kan deelvraag 1 worden beantwoord.

3.4.2 Analyse van deproblematiserings- en problematiseringsframes

Ten tweede, wordt er een handmatige analyse uitgevoerd om te onderzoeken in hoeverre de vier problematiserings- en vier deproblematiseringsframes aanwezig zijn. De frames worden gemeten middels enkele vragen die voortkomen uit de literatuur die is besproken in het theoretische kader. De vragen worden beantwoord met 1 = ja en 0 = nee en dienen als een richtlijn voor de codeurs. Zodra een vraag wordt beantwoord met 1 = ja, kan het frame als aanwezig beschouwd worden. De frames sluiten elkaar niet uit en een artikel kan meerdere frames bevatten. De frames zijn te vinden in tabel 3.4.2.1 en 3.4.2.2 en zullen hieronder stuk voor stuk worden geoperationaliseerd.

3.4.2.1 Deproblematiseringsframes

De deproblematiseringsframes zijn frames die een positieve houding aannemen ten aanzien van euthanasie bij psychisch lijden (Phillips, 1974, p. 340). Het eerste frame in deze categorie is het humaniteitsframe. Dit frame kan geoperationaliseerd worden volgens de definitie van Semetko en Valkenburg (2000, p. 96), waarbij de personalisering van het onderwerp euthanasie bij psychisch lijden, middels de nadruk op emotie en drama, centraal staat. De vragen bij dit frame, zoals te zien in tabel 3.4.2.1, komen voort uit het onderzoek van Semetko en Valkenburg (2000, p. 96) en zijn aangepast aan het onderwerp euthanasie bij psychisch lijden. Voor de intercodeurbetrouwbaarheid van het humaniteitsframe werd een Cohen's Kappa van 0,93 gevonden, wat duidt op een zeer goede betrouwbaarheid.

Het tweede frame is het autonomieframe. Dit frame kan geoperationaliseerd worden volgens de definitie van Van Gorp et al. (2021, p. 4) als het benadrukken van de eigen keuze van de patiënt

voor euthanasie. Ook thema's als zelfbeschikking en wilsbekwaamheid bij euthanasie bij psychisch lijden vallen hieronder. De vragen voor dit frame zijn afgeleid van de definitie van Van Gorp et al. (2021, p. 4). Voor de intercodeurbetrouwbaarheid van het autonomieframe werd een Cohen's Kappa van 1,00 gevonden, wat duidt op een perfecte betrouwbaarheid.

Het derde frame is het barmhartigheidsframe. Ook dit frame wordt geoperationaliseerd middels de definitie van Van Gorp et al. (2021, p. 4). Het barmhartigheidsframe houdt in dat het leven waardevol is, maar wanneer er sprake is van ondraaglijk lijden, is het de verantwoordelijkheid van de samenleving om euthanasie te verlenen aan een patiënt. De nadruk ligt hierbij op euthanasie als goede daad, een waardige dood, compassie en zorgzaamheid. De vragen voor dit frame zijn gebaseerd op de verschillende aspecten van deze definitie. Voor de intercodeurbetrouwbaarheid van het barmhartigheidsframe werd een Cohen's Kappa van 0,89 gevonden, wat duidt op een zeer goede betrouwbaarheid.

Het laatste deproblematiseringsframe is het preventieframe. Dit frame wordt geoperationaliseerd als het voorkomen van onwenselijke situaties zoals ondraaglijk lijden, een betekenisloos leven, achteruitgang en zelfmoord. Hierbij ligt de nadruk op het begeleiden van mensen die dood willen op een doordachte, verantwoorde en weloverwogen wijze. Deze definitie, waarop ook de vragen gebaseerd zijn, komt van Van Gorp et al. (2021, p. 4). Voor de intercodeurbetrouwbaarheid van het preventieframe werd een Cohen's Kappa van 0,80 gevonden, wat duidt op een goede betrouwbaarheid.

Tabel 3.4.2.1: Operationalisering van deproblematiseringsframes

<i>Frames</i>	<i>Vragen</i>	<i>Cohen's Kappa</i>
<i>Humaniteitsframe</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Biedt het verhaal een positief menselijk voorbeeld van euthanasie bij psychisch lijden? - Gebruikt het verhaal bijvoeglijke naamwoorden, persoonlijke anekdotes of visuele informatie die gevoelens van verontwaardiging, empathie, medeleven, sympathie of mededogen oproepen met betrekking tot euthanasie bij psychisch lijden? - Benadrukt het verhaal hoe individuen en groepen op positieve wijze worden beïnvloed door euthanasie bij psychisch lijden? 	0,93
<i>Autonomie frame</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Wordt er gesproken over rechten en keuzes die beschikbaar zijn voor patiënten met betrekking tot het levenseinde of euthanasie? 	1,00

	<ul style="list-style-type: none"> - Wordt er gesproken over zelfbeschikking over het eigen levenseinde? - Wordt euthanasie aanschouwd als autonome keuze van de patiënt? - Wordt de patiënt aanschouwd als wilsbekwaam? 	
<i>Barmhartigheids- frame</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Wordt er in positieve zin gesproken over de impact van euthanasie bij psychisch lijden op de omgeving van de patiënt? - Wordt euthanasie omschreven als een goede daad? - Wordt er gesproken van een waardige dood? 	0,89
<i>Preventie frame</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Wordt er gesproken over het voorkomen van ondraaglijk lijden, een betekenisloos leven, achteruitgang of zelfmoord? - Wordt er gesproken over een doordachte wijze in de begeleiding naar de dood? - Wordt euthanasie als enige uitweg aanschouwd? 	0,80

3.4.2.2 *Problematiseringsframes*

Naast de deproblematiseringsframes worden er ook vier problematiseringsframes gebruikt in de analyse. Problematiseringsframes nemen een negatieve houding aan ten aanzien van euthanasie bij psychisch lijden (Niederkrotenthaler et al., 2010, p. 234). Het eerste problematiseringsframe is het juridische frame. Dit frame kan geoperationaliseerd worden als euthanasie beschouwen als misdaad tegen het leven en de nadruk leggen op euthanasie als een strafbaar feit (Van Gorp et al., 2021, p. 4). Ook kwam in het vooronderzoek de angst voor vervolging onder artsen en psychiaters vaak naar voren. Gebaseerd op deze bevinding en de definitie van het frame zijn de vragen opgesteld, zoals terug te zien in tabel 3.4.2.2. Voor de intercodeurbetrouwbaarheid van het juridische frame werd een Cohen's Kappa van 0,94 gevonden, wat duidt op een zeer goede betrouwbaarheid.

Het tweede frame is het moraliteitsframe, dat geoperationaliseerd kan worden als het benadrukken van morele of religieuze waarden als argument tegen euthanasie bij psychisch lijden (Semetko & Valkenburg, 2000, p. 96). Ook valt hier het hellend vlak onder, wat Van Gorp et al. (2021, p. 4) omschrijven als de liberale lichtzinnige operatie waarbij euthanasie te gemakkelijk verleend wordt en er onethisch gehandeld wordt. De vragen voor dit frame komen uit het onderzoek van Semetko en Valkenburg (2000, p. 96) en zijn aangepast om ze toepasbaar te maken op dit onderzoek. Voor de intercodeurbetrouwbaarheid van het moraliteitsframe werd een Cohen's Kappa van 1,00 gevonden, wat duidt op een perfecte betrouwbaarheid.

Het derde frame is het conflictframe. Dit frame wordt door Semetko en Valkenburg (2000, p. 96) geoperationaliseerd als het benadrukken van een geschil tussen personen, groepen of instanties met betrekking tot euthanasie bij psychisch lijden. Ook de vragen voor het conflictframe komen uit dit onderzoek, met een toevoeging uit het kwalitatieve vooronderzoek, namelijk de onduidelijkheid over de criteria voor euthanasie bij psychisch lijden. Voor de intercodeurbetrouwbaarheid van het conflictframe werd een Cohen's Kappa van 0,93 gevonden, wat duidt op een zeer goede betrouwbaarheid.

Het laatste problematiseringsframe is het medische frame. Volgens Van Gorp et al. (2021, p. 4) wordt euthanasie in dit frame gezien als het tekortdoen aan mogelijke alternatieve behandelopties en de huidige medische vooruitgang. Op basis van deze definitie zijn vragen geformuleerd. Voor de intercodeurbetrouwbaarheid van het medische frame werd een Cohen's Kappa van 0,94 gevonden, wat duidt op een zeer goede betrouwbaarheid.

Tabel 3.4.2.2: Operationalisering van problematiseringsframes

<i>Frames</i>	<i>Vragen</i>	<i>Cohen's Kappa</i>
<i>Juridisch frame</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Worden er stappen benoemd die bedoeld zijn om euthanasie strafbaar te stellen, zoals grondwettelijke rechten, wettelijke procedures of straffen? - Worden er juridische zaken besproken waarin artsen worden vervolgd? - Wordt er gesproken van angst onder zorgprofessionals om juridisch vervolgd te worden? - Wordt er verwezen naar de Euthansiewet? 	0,94
<i>Moraliteits-frame</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Bevat het verhaal een morele boodschap met betrekking tot euthanasie als misdaad? - Verwijst het verhaal naar moraliteit, God of andere religieuze voorschriften met betrekking tot de dood? - Biedt het verhaal specifieke sociale voorschriften over hoe te handelen met betrekking tot de dood? 	1,00
<i>Conflict-frame</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Reflecteert het verhaal meningsverschillen tussen partijen omtrent euthanasie bij psychisch lijden? - Bekritiseert één partij, individu, groep of land een andere? - Verwijst het verhaal naar onduidelijkheid over criteria met betrekking tot de euthanasiewet bij psychisch lijden? 	0,93

<i>Medische frame</i>	- Wordt er gesproken over alternatieve behandelopties, medicatie of medische zorg? - Wordt er gesproken over het verlies van hoop op genezing?	0,94
---------------------------	--	------

3.4.2 Analyse van actoren

Zodra een frame aanwezig is, zal indien van toepassing, ook de naam en rol van de actor die het frame gebruikt gecodeerd worden. De rollen worden verdeeld op basis van de actoren die De Hert et al. (2023, pp. 1-19) geïdentificeerd hebben, namelijk patiënt, psychiater, arts en naasten. Verder zullen nieuwe rollen toegevoegd worden tijdens het coderen op basis van de actoren die aan het woord komen in de items. Ook de actoren die geen frame gebruiken, maar wel aan het woord komen met betrekking tot euthanasie bij psychisch lijden, zullen gecodeerd worden. Iedere actor kan maar één keer per artikel gecodeerd worden, ook wanneer de actor meerdere keren aan het woord komt. Een actor kan echter wel meerdere frames hanteren en zal dit ook zo gecodeerd worden. Met deze data kunnen deelvraag 3 en 4 beantwoord worden.

4. Resultaten

Om een antwoord te vinden op de onderzoeksvragen, zijn er 223 items gecodeerd met betrekking tot euthanasie bij psychisch lijden. Dit hoofdstuk bevat de resultaten van de kwantitatieve inhoudsanalyse, gestructureerd volgens de vier deelvragen. Allereerst zal de hoeveelheid nieuws over euthanasie bij psychisch lijden in de verschillende media besproken worden. Daarna zal het framegebruik uitgelicht worden, eerst in de twee categorieën: deproblematiserings- en problematiseringsframes, gevolgd door de individuele frames. Verder zullen de resultaten met betrekking tot de actoren die naar voren kwamen in de artikelen besproken worden. Ten slotte, zal het framegebruik van deze actoren verder toegelicht worden.

4.1 Hoeveelheid nieuws

De eerste deelvraag van deze scriptie gaat over de hoeveelheid nieuws met betrekking tot euthanasie bij psychisch lijden in de onderzoeksperiode van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2023. De deelvraag luidt als volgt: *In hoeverre berichten verschillende media over euthanasie bij psychisch lijden?*

In tabel 4.1 wordt het aantal nieuwsberichten over euthanasie bij psychisch lijden per mediatype weergegeven. Hieruit is af te lezen dat slechts 0,03% van alle gepubliceerde items in de onderzochte media in de vier onderzoeksjaren over euthanasie bij psychisch lijden ging. Dit illustreert dat euthanasie bij psychisch lijden maar een heel klein onderwerp is in het nieuws ondanks de brede maatschappelijke en politieke aandacht voor dit onderwerp (KNMG, 2021, para. 4). Echter blijkt het onderwerp een stuk prominenter wanneer de berichtgeving afgezet wordt tegen het aantal euthanasiegevallen bij psychisch lijden. In de 223 artikelen over euthanasie bij psychisch lijden komen 35 unieke patiënten naar voren. Daarbij is in de onderzoeksperiode aan 524 mensen euthanasie verleend (Regionale Toetsingscommissies Euthanasie, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, p. 11). Wat inhoudt dat de media aandacht heeft besteed aan bijna 7% van de patiënten die euthanasie kregen. Wat betreft de patiënten in de leeftijdscategorie 18-40 jaar ligt dit percentage nog hoger, 13,2% van deze patiënten kwam aan het woord in de media. Voor het feit dat euthanasie bij psychisch lijden maar een heel klein onderwerp is in de media, is dit percentage relatief hoog.

Verder zijn er in de totale berichtgeving omtrent euthanasie bij psychisch lijden relatief gezien de meeste berichten verschenen in televisie-uitzendingen: 0,07% van de uitzendingen betrof dit onderwerp. Daarna schreven kwaliteitskranten het meest over euthanasie bij psychisch lijden, daar ging namelijk 0,06% van de artikelen over dit onderwerp. Gevolgd door LINDA nieuws, waar 0,02% van de artikelen dit onderwerp behandelden. Populaire kranten schreven het kleinste aandeel van hun artikelen over euthanasie bij psychisch lijden, namelijk slechts 0,01%.

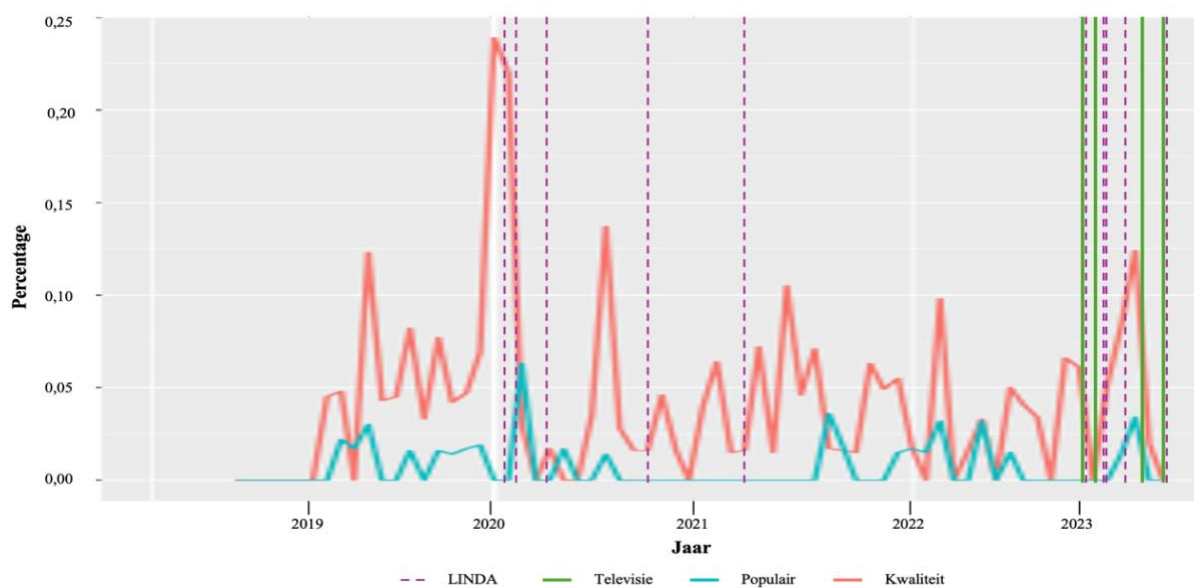

Tabel 4.1: Aantal nieuwsberichten over euthanasie bij psychisch lijden in populaire kranten, kwaliteitskranten en op LINDA nieuws.

Kranttype	Totaal aantal artikelen	Totaal aantal artikelen over euthanasie bij psychisch lijden	Relatief totaal aantal artikelen over euthanasie bij psychisch lijden
Populaire kranten	298.742	30	0,01%
Kwaliteitskranten	302.608	178	0,06%
LINDA Nieuws	50.942	11	0,02%
Televisie-uitzendingen	6.905	4	0,07%
Totaal	658.387	223	0,03%

Naast de relatieve hoeveelheid nieuws is in figuur 1 te zien hoe de artikelen over euthanasie bij psychisch lijden door de tijd zijn verdeeld. Omdat kwaliteitskranten en populaire kranten een veel groter totaal aantal artikelen hebben, zijn deze middels een analyse in de grafiek weergegeven. Er is hier geen analyse gedaan voor het verschil met LINDA-artikelen en televisie-uitzendingen vanwege het kleine aantal items in deze media. De publicaties zijn wel gemarkeerd in de grafiek om te kijken of er een verband gevonden kan worden tussen het moment van LINDA- of televisie-publicaties en pieken in de hoeveelheid aandacht voor het onderwerp euthanasie bij psychisch lijden in kranten.

Figuur 4.1: Hoeveelheid nieuws over tijd door verschillende mediatypen afgezet tegen het totaal aantal artikelen per maand

In maart 2019 is de eerste piek zichtbaar in de hoeveelheid nieuws met betrekking tot euthanasie bij psychisch lijden. De piek is het grootst bij kwaliteitskranten, maar ook bij populaire kranten is een kleine stijging zichtbaar. Hier ging het voornamelijk over het Jaarverslag 2018 van de Regionale Toetsingscommissie Euthanasie, waarin staat dat er een daling was in het aantal mensen dat euthanasie ontving. Het jaarverslag werd in de meeste gevallen gekoppeld aan de angst voor vervolging onder artsen die euthanasie verlenen. Vooral in de populaire kranten lag de nadruk op deze spanning rondom een mogelijke vervolging, zo kopt De Telegraaf bijvoorbeeld met “Euthanasie leidt zelden tot vervolging” (2019). Daarentegen worden in de artikelen in kwaliteitskranten verschillende aspecten van het jaarverslag uitgelicht en wordt euthanasie breder besproken. Zo geeft coördinerend voorzitter van vijf Regionale Toetsingscommissies Euthanasie, Kohnstamm, een interview in Trouw waarbij hij het onder andere heeft over de rol van het OM, wilsverklaringen en vergevorderde dementie (Van de Wier, 2019). Dit weerspiegelt de eigenschap van kwaliteitskranten om de bredere context van onderwerpen te belichten (Strömbäck, 2005).

Begin 2020 is vervolgens de tweede, en tevens grootste piek te zien in de aandacht voor euthanasie bij psychisch lijden. In deze periode speelde er een rechtszaak waarin drie Belgische artsen terechtstonden voor het onrechtmatig verlenen van euthanasie bij psychisch lijden. Op 31 januari werden de artsen vervolgens vrijgesproken. Dit werd veelvuldig opgepakt door verschillende kranten. De piek van de kwaliteitskranten begint al iets eerder dan bij de populaire kranten, wat te verklaren valt doordat kwaliteitskranten in de aanloop naar de zaak al de verschillende perspectieven in de rechtszaak belichtten en ook artikelen schreven over het euthanasiedebat en eerdere euthanasiegevallen, zoals bijvoorbeeld in het artikel in Trouw met de kop: “Hoe zelfbeschikking een belangrijk woord werd in het euthanasiedebat” (Oosterom, 2020). Dit weerspiegelt de eerdere bevindingen van Strömbäck (2005, p. 333) en Allern (2002, p. 142), die aangeven dat kwaliteitskranten vaak verschillende perspectieven en de achtergrond van een verhaal beschrijven.

Opvallend is dat er in deze periode ook twee artikelen van LINDA verschenen, echter gingen deze artikelen niet over de rechtszaak, maar sprak een euthanasie-arts over haar ervaringen (Jager, 2020) en werden er statistieken van het Expertisecentrum Euthanasie gedeeld in het licht van de Week van de Euthanasie (Anneloes Schohaus, 2020). Deze week vindt ieder jaar plaats in de tweede week van februari. Toch werd deze themawEEK in de geanalyseerde krantenartikelen en televisie-uitzendingen geen enkele keer benoemd.

Na de piek rond maart 2020 werd er in september 2020 opnieuw regelmatig geschreven over euthanasie bij psychisch lijden. In deze periode ging het veel over het Expertisecentrum Euthanasie, waar Steven Pleiter afscheid nam als bestuurder van de organisatie. In verschillende interviews reflecteert hij op het werk dat het Expertisecentrum verricht, het toenemende aantal meldingen en de lange wachtlijsten. Ook wordt in deze periode opnieuw meer geschreven in kwaliteitskranten. De nadruk ligt dan ook op diepgang op een specifiek onderwerp zoals euthanasie bij psychisch lijden, wat

aansluiting zou kunnen vinden bij de hoger opgeleide doelgroep van kwaliteitskranten zoals omschreven door Hallin en Mellado (2017, p. 32).

Vervolgens blijven kwaliteitskranten gedurende de eerste helft van 2021 regelmatig over euthanasie bij psychisch lijden berichten. Dit is te verklaren door de kritiek van de Inspectie voor de Gezondheidszorg en het Medisch Tuchtcollege over verschillende euthanasiegevallen bij dementie. Dit wakkerde een brede aandacht aan voor het ethische en politieke debat omtrent euthanasie. De prominentie van dit onderwerp in kwaliteitskranten is af te leiden uit het feit dat dit type krant vaker over politieke kwesties schrijft, terwijl populaire kranten zich meer richten op persoonlijke verhalen en entertainment (Reinemann et al., 2011, p. 221).

In 2022 schreven populaire kranten, zowel De Telegraaf als het Algemeen Dagblad, opvallend vaker over euthanasie bij psychisch lijden dan daarvoor. Echter is er geen concrete verklaring waarom er in die periode meer geschreven werd over dit onderwerp. De artikelen betreffen allemaal persoonlijke verhalen van verschillende patiënten en naasten. Dit weerspiegelt de neiging van populaire kranten om publiek te trekken met persoonlijke perspectieven (Reinemann et al., 2011, p. 221).

Ten slotte valt het op dat er in 2023 door alle mediatypen in deze analyse veel werd gepubliceerd over euthanasie bij psychisch lijden. Er is hier ook een verband te zien, aangezien zowel beide krantentypen als LINDA refereren aan de patiënten en naasten die in de talkshows aanwezig waren. Dit duidt op een intermediaire agendasettende rol van talkshows (Moy et al., 2014, p. 4). Er was in alle mediatypen aandacht voor de persoonlijke verhalen van de patiënten, hoewel dit een nieuwswaarde is die vaker voorkomt bij televisie en populaire kranten (Reinemann et al., 2011, p. 221). Er is geen duidelijke verklaring waarom talkshows enkel in 2023 aandacht besteedden aan euthanasie bij psychisch lijden. Wel wordt in alle talkshows benoemd dat de patiënten de aandacht van de media zelf hebben opgezocht of hun naasten hebben aangespoord om bewustzijn te creëren voor euthanasie bij psychisch lijden.

De piek bij kwaliteitskranten is echter nog altijd groter in 2023 dan bij de andere mediatypen. Er werden hier namelijk, naast de persoonlijke verhalen, ook verschillende artikelen geschreven over de juridische en ethische aspecten van euthanasie bij psychisch lijden. Het ging hier onder andere over een klacht van het Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg tegen een psychiater vanwege onzorgvuldig handelen bij een euthanasiegeval waarbij de patiënt psychisch leed.

Er zijn duidelijke verschillen te zien tussen het moment en de hoeveelheid van rapporteren tussen de verschillende mediatypen. Televisie en LINDA publiceerden voornamelijk in 2023 over euthanasie bij psychisch lijden. Terwijl er bij de kranten verschillende piekmomenten te zien zijn verspreid over de vier jaar van de analyse. Kwaliteitskranten ($M = 0,015$) hebben hierbij wel meer geschreven over euthanasie bij psychisch lijden dan populaire kranten ($M = 0,002$). Uit een t-test blijkt dat dit verschil significant is ($t(213) = 4,78, p < 0,001$). Dit komt overeen met de constatering van

Reinemann et al. (2012, p. 228) dat kwaliteitskranten meer over maatschappelijke en politieke onderwerpen zoals euthanasie berichten.

4.2 Problematiseringsframes en deproblematiseringsframes

Naast de prominentie van euthanasie bij psychisch lijden kunnen de media een onderwerp ook op verschillende wijzen belichten en het in een verschillende context plaatsen. Om te onderzoeken hoe de media dit deden in het rapporteren over euthanasie bij psychisch lijden, is er gekeken naar verschillende frames. De frames zijn, op basis van het vooronderzoek, opgedeeld in twee typen: problematiseringsframes en deproblematiseringsframes. Hierbij is deelvraag 2 geformuleerd als volgt: *In hoeverre is er in de berichtgeving over euthanasie bij psychisch lijden een verschil in het gebruik van frames tussen verschillende mediatypen?*

Allereerst is er gekeken of een van deze typen frames meer naar voren komt in het nieuws over euthanasie bij psychisch lijden dan de ander. Tabel 4.2 laat zien dat de deproblematiseringsframes vaker voorkomen dan de problematiseringsframes, respectievelijk in 33,6% en 24,1% van de gevallen. Dit zou kunnen leiden tot het Werther-effect zoals omschreven door Philips (1974, p. 340) waarbij een positieve houding ten aanzien van euthanasie bij psychisch lijden aangenomen wordt en euthanasie bij psychisch lijden gestimuleerd wordt. Om de relatie tussen de deproblematiserings- en problematiseringsframes te onderzoeken, is er een lineaire regressieanalyse gedaan, waaruit blijkt dat er een significante relatie is tussen de frames ($R^2 = 0,094$, $F(1, 206) = 21,4$, $p < 0,001$). De deproblematiseringsframes zijn, ondanks de lage verklaring van variantie, een significante voorspeller van de problematiseringsframes ($b = 0,237$, $SE = 0,051$, $t(206) = 4,262$, $p < 0,001$), wat inhoudt dat een toename in deproblematiseringsframes geassocieerd is met een toename in problematiseringsframes. Uit een tweede regressieanalyse blijkt dat de omgekeerde relatie ook significant is. De problematiseringsframes zijn een significante voorspeller van deproblematiseringsframes ($R^2 = 0,094$, $F(1, 206) = 21,4$, $p < 0,001$). Dit houdt in dat een toename in problematiseringsframes ook leidt tot een toename in deproblematiseringsframes ($b = 0,397$, $SE = 0,086$, $t(206) = 4,626$, $p < 0,001$).

Tabel 4.2: Verschillen in problematiserings- en deproblematiseringsframes per mediatype

Frame type	Kwaliteitskranten	Populaire kranten	Kranten totaal	LINDA	Televisie	Totaal
Deproblematisering	30,3%	47,5%	32,8%	31,8%	100%	33,6%
Problematisering	27,0%	14,2%	25,1%	0%	37,5%	24,1%

Semetko en Valkenburg (2000, p. 102) ontdekten al dat verschillende mediatypen frames in verschillende mate gebruiken. Om te onderzoeken of dit ook in het geval van euthanasie bij psychisch lijden geldt, is het verschil in framegebruik tussen de verschillende media onderzocht. In tabel 4.2 is het percentage per mediatype te zien waarin de frames voorkomen. Hieruit is af te lezen dat het gebruik van deproblematiseringsframes in alle media hoger ligt dan dat van problematiseringsframes. Televisie gebruikt de deproblematiseringsframes veruit het meest, namelijk in alle geanalyseerde items, gevolgd door populaire kranten waarbij de frames in iets minder dan de helft van de artikelen aanwezig waren. In de overige mediatypen, LINDA en kwaliteitskranten, ligt het gebruik van deproblematiseringsframes rond de 30%.

Daarnaast is er ook een verschil te zien in de verhoudingen waarin de frames gebruikt worden. Zo zijn er uitschieters te zien bij LINDA-artikelen, waar geen enkel problematiseringsframe gebruikt werd, maar de deproblematiseringsframes wel in 31,8% terugkwamen. Dit duidt erop dat er eenzijdige berichtgeving is, met de nadruk op het positieve perspectief met betrekking tot euthanasie bij psychisch lijden. Dit sluit feilloos aan bij de bevindingen van Lepre (2013, p. 15), waaruit bleek dat lifestylemedia de neiging hebben om weinig aandacht te geven aan de negatieve en langetermijngevolgen van gezondheidskwesties. Volgens het Werther-effect zou het gebrek aan deze negatieve aspecten aan kunnen sporen tot meer belangstelling voor euthanasie bij psychisch lijden (Philips, 1974, p. 340).

Ook bij televisie-uitzendingen is er een opvallende observatie gedaan. De deproblematiseringsframes kwamen namelijk in ieder fragment naar voren, terwijl de problematiseringsframes slechts in 37,5% van de items terug te zien waren. De deproblematiseringsframes waren bijvoorbeeld zichtbaar in de volgende citaten uit een uitzending van EenVandaag (2023): "...dat het vaak ook heel veel ruimte en opluchting geeft" en "Euthanasie bij psychisch lijden is voor sommige mensen echt het beste". De citaten, en daarmee de deproblematiseringsframes, sluiten aan bij de bevindingen van Gamson (1999, p. 190), die benadrukt dat persoonlijke perspectieven en emotionele aantrekkingskracht vaak gebruikt worden op televisie.

Deze framingstechnieken komen ook veel voor in populaire kranten (Reinemann et al., 2012, p. 226). Dit wordt gereflecteerd in het verschil in het gebruik van de deproblematiseringsframes in 47,5% van de gevallen en problematiseringsframes, in 14,2%. Daarentegen liggen de percentages bij kwaliteitskranten een stuk dichter bij elkaar. Uit een chi-kwadraatanalyse blijkt dan ook dat kwaliteitskranten de problematiseringsframes significant meer gebruiken dan populaire kranten ($\chi^2(1) = 8,277, p = 0,004$), terwijl populaire kranten de deproblematiseringsframes significant meer gebruiken dan kwaliteitskranten ($\chi^2(1) = 12,954, p < 0,001$). Hiermee is deelvraag 1 beantwoord.

Om echter meer verdieping te geven aan het antwoord op de eerste deelvraag is hierna ook gekeken naar de verschillende frames die gebruikt worden per frametype. Zowel de deproblematiseringsframes als de problematiseringsframes zijn opgedeeld in vier subframes. Onder de deproblematiseringsframes vallen namelijk het humaniteitsframe, autonomieframe,

barmhartigheidsframe en preventieframe. Onder de problematiseringsframes vallen het juridische frame, moraliteitsframe, conflictframe en medische frame. In tabel 4.2.1 is te zien hoe vaak elk frame voorkwam in de berichtgeving over euthanasie bij psychisch lijden.

Tabel 4.2.1: Verschillen in frames per mediatype

Frametype	Frame	Kwaliteitskranten	Populaire kranten	LINDA	Televisie-uitzendingen	Totaal
Deproblemativering	Humaniteit	25,3%	50,0%	36,4%	100%	28,8%
	Autonomie	25,3%	36,7%	27,3%	100%	26,9%
	Barmhartigheid	40,4%	50,0%	45,5%	100%	41,8%
	Preventie	30,3%	53,3%	45,5%	100%	33,7%
Problematisering	Juridisch	26,4%	16,7%	0%	0%	25,0%
	Moraliteit	23,6%	6,7%	0%	50%	21,2%
	Conflict	23,6%	16,7%	0%	0%	22,6%
	Medisch	34,3%	16,7%	0%	100%	31,7%

Ten eerste, kwam het humaniteitsframe in alle mediatypen voor. Opvallend is dat dit frame in de televisie-uitzendingen altijd aanwezig was. Bijvoorbeeld wanneer een ouder van een patiënt bij Op1 (2023) zegt: “We zijn opgelucht dat ze niet meer elke dag lijdt”. Dit sluit aan bij de bevindingen van Albeak et al. (2011, p. 342), die ondervonden dat het humaniteitsframe het meest gehanteerd wordt door televisiemedia vanwege de persoonlijke aantrekkingskracht. Reinemann et al. (2012, p. 229) voegden daaraan toe dat dit frame in populaire kranten ook meer voorkomt dan in kwaliteitskranten. Dit is ook terug te zien in de analyse van de artikelen met betrekking tot euthanasie bij psychisch lijden, waarbij het humaniteitsframe in populaire kranten volgens een chi-kwadraatanalyse significant meer voorkwam dan in kwaliteitskranten ($\chi^2(1) = 6,486, p = 0,011$). Dit zou verklaard kunnen worden door de nadruk op persoonlijke perspectieven op televisie en in populaire kranten (Strömbäck, 2005, p. 333). Zo zegt Sophie Bouwman, directeur van Trauma Centrum Nederland, in De Telegraaf (“De ondraaglijke kant van het leven”, 2022, para. 22) bijvoorbeeld: “Als we dan van een cliënt horen: ‘Ik stop mijn euthanasietraject, ik heb weer hoop gekregen’, dan raakt dat ons. Net zoals het ons raakt dat een cliënt bij ons langs wil komen om afscheid te nemen, omdat ze juist het euthanasietraject wil voortzetten.”

De verhoudingen voor het autonomieframe zijn daarnaast vergelijkbaar met die van het humaniteitsframe. Ook hier wordt het frame in alle televisie-uitzendingen gebruikt, gevolgd door 36,7% van de populaire kranten. In LINDA-artikelen was het autonomieframe in 27,3% van de gevallen zichtbaar en in kwaliteitskranten het minst met 25,3%. In dit frame stond de autonome keuze

voor euthanasie altijd centraal, bijvoorbeeld wanneer er in een uitzending van Op1 (2023) gezegd wordt: “Milou heeft de volledige regie gehad in haar dood en in haar afscheid.” Maar ook in een LINDA-artikel vertelt arts Willeke dat ze “verplicht is om nog eens te vragen of de patiënt dit écht wil” (Jager, 2020, para. 5). Hoewel er geen concrete aanwijzingen waren uit eerder onderzoek voor de prominentie van dit frame, valt hier te redeneren dat het autonomieframe overlapt met de persoonlijke perspectieven die vaak gebruikt worden door televisie en populaire kranten waardoor het frame hier vaker gebruikt wordt (Strömbäck, 2005, p. 333). Echter, bleek het verschil tussen het gebruik van het autonomieframe in populaire en in kwaliteitskranten niet significant ($\chi^2(1) = 1,162, p = 0,281$).

Een frame dat dezelfde volgorde in prominentie, maar insignificant verschil tussen populaire en kwaliteitskranten, toonde was het barmhartigheidsframe ($\chi^2(1) = 0,610, p = 0,435$). Dit frame werd in totaal het meest gebruikt van alle frames, namelijk in 41,8% van de geanalyseerde items. In alle televisie-uitzendingen was dit frame zichtbaar, gevolgd door de helft van de populaire kranten. In LINDA-artikelen werd het frame in 45,5% van de artikelen gebruikt en in kwaliteitskranten in 40,4%. Hiermee was het veruit het meest gebruikte deproblematiseringsframe in kwaliteitskranten. Het barmhartigheidsframe speelde regelmatig in op de emotie, bijvoorbeeld in het citaat van een arts die vertelt hoe het is om euthanasie te verlenen bij psychische patiënten. Hij zei: “Ik zie het als een voorrecht om zo diep, zo dicht, zo wezenlijk bij een ander mens te komen; om tijdens die meest beklemmende gedachten zo nabij te kunnen zijn” (“Schandalig veel gekregen”, 2019, para. 10). Deze emotionele aantrekkingskracht is kenmerkend voor populaire kranten en televisie (Gamson, 1999, p. 190). Maar volgens Harcup en O’Neill (2016, p. 6) speelt emotie bij alle krantentypen een rol in het aantrekken van het publiek. Dit zou kunnen verklaren waarom het verschil tussen de kranten niet significant is.

Ook het laatste deproblematiseringsframe, het preventieframe, kwam in alle televisie-uitzendingen voor. Daarnaast was het het meest voorkomende frame in populaire kranten, met 53,3%. Bij LINDA kwam het frame in 45,5% van de gevallen voor en in kwaliteitskranten in 30%. Het verschil tussen populaire kranten en kwaliteitskranten bleek hierbij significant ($\chi^2(1) = 5,094, p = 0,024$). Het preventieframe is weinig voorgekomen in eerder onderzoek naar euthanasie, maar kwam uiteindelijk toch in 33,7% van de items naar voren. Zo zei psychiater Vanmechelen bijvoorbeeld over het voorkomen van suïcides: “Ik denk dat we in Nederland het aantal suïcides met honderden per jaar kunnen verminderen als wij als psychiaters bereid zijn om meer euthanasie uit te voeren bij mensen die psychisch lijden” (Effting & Kraak, 2023, para. 47). Ook psychiater en auteur Menno Oosterhoff benadrukt de preventie van verder lijden in een artikel in De Volkskrant: “Simpelweg is de keuze: of je verlost iemand uit zijn lijden, of je laat iemand aan zijn lot over” (Kraak, 2023, para. 1).

Bij de problematiseringsframes was een andere trend te zien dan bij de deproblematiseringsframes. Zo werd bijvoorbeeld in geen enkel televisie- of LINDA-item het juridische frame gebruikt. Ook in populaire kranten lag het percentage een stuk lager dan bij de deproblematiseringsframes. Het juridische frame kwam hier maar in 16,7% van de artikelen voor.

Daarentegen werd het frame het meest gebruikt door kwaliteitskranten, namelijk in 26,4% van de artikelen. Dit zou verklaard kunnen worden doordat kwaliteitskranten volgens Reinemann et al. (2011, p. 221) vaker de nadruk leggen op serieuze of politieke invalshoeken. Ook betreft het juridische frame aspecten van het politieke debat en wetgeving omtrent euthanasie bij psychisch lijden. Er is bijvoorbeeld aandacht voor de onduidelijkheden binnen de euthanasiewet, zo staat er in De Volkskrant: “Ook betekent euthanasie een risico: als niet aan de criteria is voldaan, bestaat de kans dat de zaak bij justitie belandt” (Effting & Kraak, 2023, para. 39). Ondanks het verschil tussen kwaliteitskranten en populaire kranten, bleek het geen significante uitkomst ($\chi^2(1) = 0,831, p = 0,362$). Dit zou kunnen komen doordat het juridische frame ook gebruikt werd op emotionele en persoonlijke wijzen, bijvoorbeeld als arts Jan de Heer zegt: “Ik was bang: straks kom ik in de bak terecht en verlies ik alles” (Baard, 2022, para. 14).

De trend onder de problematiseringsframes is ook terug te zien bij het moraliteitsframe. Het frame werd niet gebruikt door LINDA en in populaire kranten werd het ook slechts in 6,7%, van de gevallen gevonden. Daarentegen was het frame in 23,6% van de kwaliteitsartikelen zichtbaar, al was dit geen significant verschil met populaire kranten ($\chi^2(1) = 3,455, p = 0,063$). De hogere aanwezigheid in kwaliteitskranten sluit aan bij de bevindingen van Kim en Hur (2009, p.361), die ondervonden dat het nationaal-belang frame, dat raakvlakken heeft met het moraliteitsframe, veelal naar voren komt in kwaliteitskranten. Toch werd het moraliteitsframe het meest gezien in televisie-uitzendingen, wat mogelijk te wijten is aan de emotionele invalshoek die regelmatig terugkwam in combinatie met morele waarden op televisie. Een voorbeeld is zichtbaar bij EenVandaag (2023), waar een moeder van een patiënt, zegt: “Mijn eerste reactie was: ik heb jou het leven gegeven...” Ondanks de prominentie op televisie, was het moraliteitsframe over alle media gezien het minst gebruikte frame.

Het conflictframe kwam daarentegen wel meer naar voren. In populaire kranten kwam het frame bijvoorbeeld in 16,7% voor en in kwaliteitskranten bedroeg het percentage van aanwezigheid 23,6%. Hoewel dit verschil niet significant bleek ($\chi^2(1) = 0,364, p = 0,546$), komt de hogere prominentie in kwaliteitskranten wel overeen met bevindingen van Hallin en Mellado (2017, p. 39) en Semetko en Valkenburg (2000, p. 102) die ontdekten dat kwaliteitsmedia vaak conflicterende perspectieven tonen. De insignificantie in het huidige onderzoek zou kunnen komen doordat het ook vaak om persoonlijke of interne conflicten ging in het nieuws over euthanasie bij psychisch lijden. Zo vertelt Van Veen, woordvoerder van de Nederlandse Vereniging van Psychiatrie, over de ingewikkelde afweging bij euthanasie. Hij zegt: “Het is ontzettend ingewikkeld om de omslag te maken naar: en nu gaan we je helpen met doodgaan” (Kraak, 2023, para. 49). Daarnaast vertelt psychiater J. in De Volkskrant over het interne conflict binnen de rol van een dokter: “Ik ben geen dokter geworden om mensen dood te maken” (Effting & Kraak, 2023, para. 51). Net als het juridische frame, werd het conflictframe verder geen enkele keer gebruikt in televisie- en LINDA-items.

Opvallend is dat het medische frame, dat ook onder de problematiseringsframes valt, in alle televisie-uitzendingen zichtbaar was. Bijvoorbeeld bij Op1 (2023), waar het volgende gezegd werd: “Je wilt als psychiater altijd iemand beter maken” en “Ze was nog zo jong en ze had een puberbrein, moet je niet wachten?” Het frame kwam echter niet voor in de LINDA-artikelen, maar werd door kwaliteitskranten in 34,3% van de gevallen gebruikt en door populaire kranten in 16,7% van de gevallen. Het frame werd bijvoorbeeld gebruikt in de volgende citaten: “Je kunt bijna altijd nog iets voor iemand doen” (Effting & Kraak, 2023, para. 42), “De mogelijkheid dat iemand toch nog na tien jaar behandeling een keer opknapt van een depressie is weliswaar nooit met absolute zekerheid uit te sluiten” (Kraak, 2023, para. 44). Vanuit eerder onderzoek is er geen concrete aanleiding voor de verschillen in het gebruik van het medische frame tussen de mediatypen. Dit laatste problematiseringsframe toonde dan, net als de andere deproblematiseringsframes, ook geen significant verschil tussen kwaliteitskranten en populaire kranten ($\chi^2(1) = 2,905, p = 0,088$). Maar sluit wel aan bij de trend waarbij problematiseringsframes meer gebruikt worden door kwaliteitskranten dan door populaire kranten.

4.3 Actoren in het nieuws

Het is niet alleen van belang welke frames worden gebruikt in de media, maar ook van wie deze afkomstig zijn omdat dit een beter beeld kan geven van hoe het mediabeeld van euthanasie bij psychisch lijden geconstrueerd wordt. Daarom is er naast de frames ook gekeken naar welke actoren aan het woord komen in de berichtgeving over euthanasie bij psychisch lijden. Hierbij is de volgende deelvraag geformuleerd: *In hoeverre komen verschillende actoren aan het woord met betrekking tot euthanasie bij psychisch lijden in verschillende mediatypen?* In tabel 4.3 is te zien hoe vaak de verschillende soorten actoren voorkwamen per medium en in het totale nieuws met betrekking tot euthanasie bij psychisch lijden.

Tabel 4.3: Percentage actoren van totaal aantal actoren per mediatype met betrekking tot euthanasie bij psychisch lijden

Rol	Populaire kranten	Kwaliteitskranten	Totaal kranten	LINDA	Televisie	Totaal
Psychiater	20,0%	20,8%	20,7%	7,7%	30%	20,7%
Patiënt	36,7%	17,3%	19,8%	23,0%	10%	19,9%
Expert	3,3%	21,8%	19,4%	0%	0%	17,9%
Naasten	26,7%	11,9%	13,8%	30,8%	50%	14,8%
Medisch professional	10,0%	12,9%	12,5%	30,8%	10%	13,5%
Juridisch-	3,3%	13,3%	12,1%	7,7%	0%	8,8%

politiek						
Geestelijke	0%	1,9%	1,7%	0%	0%	1,6%

Psychiaters komen in totaal het meest aan het woord in de media met betrekking tot euthanasie bij psychisch lijden. Zij geven hier vaak toelichting of een mening over een bepaald euthanasiegeval, euthanasie bij psychisch lijden in het algemeen of over het ethische, maatschappelijke of politieke debat dat rond dit onderwerp heerst. In verhouding komen psychiaters het vaakst voor in televisie-uitzendingen, in deze analyse was 30% van alle actoren die aan het woord kwamen in de talkshows een psychiater. Na televisie, komen psychiaters het meest voor in kwaliteitskranten, kort gevolgd door populaire kranten, maar dit verschil was niet groot genoeg om significant te zijn ($\chi^2(1) = 0,001, p = 1$). Bij LINDA kwam de rol van de psychiater het minst naar voren. Opvallend was dat het veelal dezelfde psychiaters waren die hun stem lieten horen in de media. Zo kwamen onder andere Gerty Casteelen, Kit Vanmechelen, Menno Oosterhoff en Sisco van Veen regelmatig terug in verschillende media. De prominentie van de verschillende psychiaters in het nieuws omtrent euthanasie bij psychisch lijden vindt aansluiting bij de studie van De Hert et al. (2023, p. 1-19), waaruit ook al bleek dat vrijwel alle media-aandacht besteden aan de rol van psychiaters.

Uit het onderzoek van De Hert et al. (2023, p. 1-19) bleek ook dat er een prominente plek was voor de patiënt in de media met betrekking tot euthanasie bij psychisch lijden. Dit bleek ook het geval in de huidige analyse. Van alle actoren die aan het woord kwamen was namelijk 19,9% een patiënt. Opvallend is dat patiënten veruit het meeste voorkwamen in populaire kranten. Van alle actoren die hier spraken, was 36,7% iemand die gevraagd heeft om euthanasie. Dit is significant meer dan in kwaliteitskranten, waar het percentage op 17,3% lag ($\chi^2(1) = 4,999, p = 0,025$). Dit vindt aansluiting bij het feit dat populaire kranten vaak een persoonlijk verhaal of perspectief willen verkondigen (Strömbäck, 2005, p. 333). Volgens Gamson (1999, p. 191) bezitten slachtoffers of patiënten deze emotionele overtuigings-, en aantrekkingskracht, wat aanleiding zou geven voor een hoger percentage in populaire kranten en televisie-uitzendingen. Echter vormden patiënten, tegen deze bevinding van Gamson (1999, p. 191) in, slechts 10% van de totale actoren in televisie-uitzendingen.

Verder werd ook de actorrol van expert geïdentificeerd, deze actorrol combineert verschillende actoren die allemaal expertise bezitten over het onderwerp euthanasie bij psychisch lijden, maar niet in één van de andere categorieën passen, bijvoorbeeld woordvoerders van Expertisecentrum Euthanasie, onderzoekers en hoogleraren. In tegenstelling tot de psychiaters waren hier geen vaak terugkerende actoren, maar veel verschillende actoren. 17,9% van alle actoren viel in deze categorie in het nieuws omtrent euthanasie bij psychisch lijden. Opvallend is dat deze actoren in geen enkel televisie of LINDA item terugkwamen en ook slechts 1 keer in populaire kranten. Daarentegen kwamen experts wel regelmatig terug in kwaliteitskranten, dit verschil met populaire kranten bleek dan ook significant ($\chi^2(1) = 4,568, p = 0,032$). Dit zou verklaard kunnen worden doordat experts informatie vaak feitelijk brengen en niet op een persoonlijke of emotionele wijze

zoals vaker gebeurt bij populaire kranten (Merkley, 2020, p. 530). Daarnaast kunnen experts diepgang of nieuwe perspectieven bieden aan een verhaal, iets wat veel gebruikt wordt door kwaliteitskranten (Kim en Hur, 2009, p.361).

Daarentegen kwam de actorrol van naasten juist weer veel voor in televisie-uitzendingen, LINDA items en populaire kranten, respectievelijk in 50%, 30,8% en 26,7%. Dit kan opnieuw verklaard worden door de persoonlijke en emotionele insteek van deze mediatypen (Strömbäck, 2005, p. 333; Reinemann et al. (2012, p. 229). In kwaliteitskranten kwamen naasten echter het minst aan het woord, namelijk in 11,9%. Vanwege het beperkte aantal observaties van deze actorrol, en de volgende actorrollen, is er een Fisher's Exact test gedaan in plaats van een Chi-kwadraatanalyse. Hieruit bleek dat het verschil tussen kwaliteitskranten en populaire kranten significant was (Fisher's Exact Test, $p = 0,043$). Er kwamen daarbij veel verschillende naasten aan het woord, echter waren er ook naasten die in verschillende media terugkwamen. Bijvoorbeeld de drie moeders Ellen, Bianca en Mirjam, van wie de dochters euthanasie gekregen hebben, kwamen aan het woord bij Op1, in De Volkskrant en bij LINDA.

Een andere rol, die toegepast werd op 13,5% van de actoren, betrof de medisch professional. Onder deze rol zijn een verzameling actoren gecategoriseerd die allen actief zijn in het medische vakgebied maar geen psychiater zijn, dit waren voornamelijk huisartsen, artsen en medisch specialisten. Zo schreef De Volkskrant bijvoorbeeld een reportage over een euthanasie die huisarts Constance de Vries uitvoerde (Huigsloot, 2022) en bespreekt Kees van Gelder, arts ouderengeneeskunde, in het AD (Van Mersbergen, 2019) euthanasietrajecten bij ouderen die psychisch lijden. Uit de analyse bleek dat alle mediatypen deze actorrol naar verhouding ongeveer evenveel gebruikten en er geen significant verschil was tussen de krantentypen (Fisher's Exact Test, $p = 1$). Een uitzondering was LINDA, daar kwamen medische professionals vaker aan het woord, namelijk in 30,8% van alle actoren. Zo heeft LINDA bijvoorbeeld een heel artikel gewijd aan de ervaringen van euthanasie-arts Willeke Stadtman (Jager, 2020). Hoewel de actorrol van medisch professional en expert dicht bij elkaar liggen qua definitie, is het opvallend dat er onder experts grotere verschillen tussen de mediatypen bestaan dan bij de medisch professional. Hierbij zou het mee kunnen spelen dat medische professionals, zoals bijvoorbeeld huisartsen, vaak dichter op het euthanasietraject staan dan bijvoorbeeld hoogleraren of onderzoekers.

Een actor die, integendeel tot de medische professionals, wel een duidelijk voorkeursmedium had is de juridisch-politieke actor. Hieronder vallen actoren die betrokken zijn bij strafrechtelijke processen met betrekking tot euthanasie bij psychisch lijden, zoals het OM, rechters en advocaten, maar ook politici, ministeries en politieke partijen. 8,8% van de actoren viel onder deze categorie, waarvan de meeste in kwaliteitskranten naar voren kwamen, daar had 13,8% van alle actoren een juridisch-politieke rol. Dit zou verklaart kunnen worden door de politieke en serieuze context die kwaliteitskranten vaak hanteren (Reinemann et al., 2011, p. 221). Desondanks was het verschil met populaire kranten, waarbij de juridische-politieke actor slechts 3,3% betrof, niet significant (Fisher's

Exact Test , $p = 0,484$). Bij televisie-uitzendingen kwam deze actor overigens geen enkele keer naar voren. Dit sluit aan bij bevindingen van Strömbäck (2005, p. 333), waarin benadrukt wordt dat televisie-uitzendingen zich voornamelijk richten op persoonlijke perspectieven, emotie en entertainment en minder op de serieuze hoeken zoals het juridische of politieke perspectief.

Tenslotte, is de minst voorkomende actor de geestelijke actorrol, dit betrof onder andere predikanten en de paus die zich uitlieten over euthanasie bij psychisch lijden. Deze actor kwam enkel voor in kwaliteitskranten en sluit daarmee aan bij de juridisch-politieke actoren. Dit zou verklaard kunnen worden door het kenmerk van kwaliteitskranten om verschillende perspectieven te benadrukken (Allern, 2002, p. 142). Ook hier was er echter geen significant verschil tussen de kratentypen, vermoedelijk vanwege de lage frequentie van deze actoren (Fisher's Exact Test, $p = 1$).

4.4 Framing door actoren

De vierde en tevens laatste deelvraag combineert de deproblematiserings- en problematiseringsframes met de verschillende actoren om te ondervinden op welke wijze actoren spreken over euthanasie bij psychisch lijden. Hiervoor is de volgende deelvraag opgesteld: *In hoeverre is er in de berichtgeving over euthanasie bij psychisch lijden een verschil in het gebruik van frames tussen verschillende actoren?* In tabel 4.4 zijn de percentages te zien van de hoeveelheid actoren die een frame hanteerden.

Tabel 4.4: Verschillen in frames per actor

Frame type	Frame	Psychiater	Patiënt	Expert	Naasten	Medisch professional	Juridisch- politiek	Geestelijke	Totaal
Deproblemativering	Humaniteit	12,2%	54,3%	6,7%	43,8%	13,8%	0%	0%	22,3%
	Autonomie	16,3%	52,2%	17,8%	6,3%	10,3%	3,6%	0%	19,7%
	Barmhartig- heid	51,0%	50,0%	26,7%	65,6%	51,7%	7,1%	0%	42,1%
	Preventie	34,7%	73,9%	20,0%	21,9%	24,1%	0%	0%	31,8%
	Deproblema- tisering totaal	28,6%	57,6%	17,8%	34,4%	25%	2,7 %	0%	29,0%
Problem	Juridisch	2,0%	2,2%	20,0%	3,1%	13,8%	71,4%	25,0%	16,0%
	Moraliteit	14,3%	2,2%	20,0%	3,1%	13,8%	3,6%	100%	11,6%

	Conflict	14,3%	8,7%	13,3%	18,8%	17,2%	10,7%	0%	13,3%
	Medisch	36,7%	4,3%	33,3%	6,0%	24,0%	3,6%	50,0%	20,0%
	Problematisering totaal	16,8%	4,3%	21,7%	7,8%	17,2%	22,3%	43,8%	15,2%

De meest voorkomende actor in het nieuws over euthanasie bij psychisch lijden, de psychiater, hanteert vaker deproblematiseringsframes ($M= 1,14$) dan problematiseringsframes ($M= 0,67$), respectievelijk is dit in 28,6% en 16,8% van de gevallen dat een psychiater aan het woord komt. Dit verschil, dat significant blijkt op basis van een t-test ($t(48) = -2,3, p = 0,026$), impliceert dat psychiaters euthanasie bij psychisch lijden voornamelijk positief afbeelden. Zo zegt psychiater Julian Garcia in het NRC (Van den Dool, 2020, para. 2): “Ik heb voor de patiënt en haar familie, die er volledig achter stond, veel betekend. In de woonkamer, waar we het samen beleefd hadden, heerste een enorme opluchting.”

Toch is er ook binnen deze frametypen een duidelijk verschil. Zo werd het barmhartigheidsframe, dat Julian Garcia in voorgaande quote ook gebruikt, in meer dan de helft van de gevallen gehanteerd. Het humaniteitsframe kwam daarentegen slechts in 12,2% voor. Een verschil zoals deze is ook te zien binnen de minder gebruikte, problematiseringsframes, waarbij het juridische frame slechts door 2% van de psychiaters gebruikt werd, terwijl het medische frame door ruim 36% gebruikt werd. Zo wordt het medische frame bijvoorbeeld door psychiater en onderzoeker Sisco van Veen gebruikt in het NRC (Van der Kaaden, 2020, para. 11): “Het lastige is de onzekerheid in de psychiatrische diagnostiek. Je kunt niet even een scan maken om te zien waar het probleem zit.”

Net als bij de psychiaters, is er onder de patiënten ook een significante nadruk te zien op deproblematiseringsframes ($t(45) = -12, p < 0,001$). Hierbij wordt door 57,6% van de patiënten een deproblematiseringsframe ($M= 2,3$) gehanteerd, terwijl er door slechts 4,3% een problematiseringsframe ($M= 0,17$) gebruikt wordt. Dit vindt aansluiting bij onderzoek van Toncar et al. (2007, p. 269-273), waaruit blijkt dat slachtoffers vaak een emotioneel perspectief gebruiken. Het emotionele perspectief vindt aansluiting bij het humaniteitsframe, een veel gebruikte deproblematiseringsframes onder patiënten. Bijvoorbeeld in een quote van David Mulder in het AD die vlak na zijn euthanasie gepubliceerd werd: “Ik heb mijn ratio van mijn gevoel moeten splitsen om deze leeftijd te bereiken” (Willems, 2023, para. 4). Toch was het humaniteitsframe niet het meest voorkomende deproblematiseringsframe onder patiënten, dit was namelijk het preventieframe. Hierbij lag de nadruk op het verlossen van het leed van de patiënten. Bijvoorbeeld in een reconstructie van de euthanasie van Sven waarin geschreven wordt:

Alles in zijn leven is mislukt, concludeert Sven, alleen zijn dood niet. Maar zijn angst is dat zo'n poging mislukt, dat hij met hersenbeschadiging wakker zou worden. Nee, dan liever

weken wachten op dat vreselijke vooruitzicht, op een waardig en gewis einde. (“Winterslaap”, 2020, para. 6).

In tegenstelling tot de patiënten en psychiaters is er bij de experts een omgekeerd verschil zichtbaar tussen deproblematiseringsframes ($M= 0,71$) en problematiseringsframes ($M= 0,87$), met een grotere nadruk, op de problematisering van euthanasie bij psychisch lijden. Dit is bijvoorbeeld te zien in een artikel in Trouw waar hoogleraar ethiek van de gezondheidszorg, Theo Boer, zich over de angst bij artsen uitspreekt: “Vroeger was euthanasie een laatste redmiddel om een vreselijk overlijden te voorkomen. Maar het wordt steeds meer een laatste redmiddel bij een vreselijk leven. Artsen vinden het moeilijk om iemand te euthanaseren die nog jaren te leven heeft” (Van de Wier, 2020, para. 9). In dit citaat worden het moraliteitsframe, medische frame en preventie frame allemaal gehanteerd, waardoor er een combinatie gemaakt wordt van problematiserings- en deproblematiseringsframes door dezelfde actor. Dit is iets wat vaker gebeurt onder de experts en sluit aan bij de bevindingen van Montgomery (2007, p. 211) en Albæk (2011, p. 335) waarin staat dat experts veelal op neutrale wijze toelichting geven op gebeurtenissen, wat aanleiding zou kunnen geven voor een gebalanceerd gebruik van de frames. Dit verklaart dan ook waarom het verschil tussen de deproblematiseringsframes en problematiseringsframes door experts in het nieuws omtrent euthanasie bij psychisch lijden niet groot genoeg is om significant te zijn ($t(44) = 0,76, p = 0,449$).

Bij de naasten is daarentegen wel weer een significant verschil te zien tussen het gebruik van deproblematiserings- en problematiseringsframes ($t(31) = -4, p < 0,001$). De deproblematiseringsframes kwamen bij 34,4% van de naasten terug ($M= 1,38$) terwijl de problematiseringsframes bij slechts 7,8% ($M= 0,31$) te zien waren. Eenzelfde trend als bij psychiaters en patiënten ontdekt werd. Dit valt te verklaren, doordat naasten vaak in het perspectief van de euthanasiepatiënt spraken of reflecteerden op hun persoonlijke ervaring. Deze persoonlijke standpunten worden voornamelijk gereflecteerd door de twee prominentste frames, het barmhartigheidsframe en het humaniteitsframe. Zo vertelt moeder Agnes Johannesma in het AD over hoe het voor haar was dat haar zoon zijn euthanasiewens bleef herhalen:

Na een jarenlang proces durfden mijn man en ik toe te geven: het is een opluchting voor hem als het voorbij is. We zijn heel dankbaar dat hij met ons bleef praten. Door naar hem te luisteren konden we vrede hebben met zijn overlijden. (Van der Molen, 2019, para. 8)

In dit citaat komt duidelijk het emotionele perspectief van het humaniteitsframe, maar ook de opluchting die aansluit bij het barmhartigheidsframe naar voren.

Toch is het opvallend dat het autonomieframe nauwelijks gebruikt werd door naasten, maar dat wat betreft de problematiseringsframes, het conflictframe wel regelmatig terugkwam. Bijvoorbeeld in een artikel in De Volkskrant waarin Jeroen vertelt hoe zijn vader na jarenlange

worsteling met ernstige depressies uitbehandeld was, maar geen euthanasie kreeg omdat zijn artsen daartoe niet bereid waren. Jeroen zegt: “De medische wereld heeft niets voor mijn vader willen doen. Ik neem ze dat erg kwalijk” (Effting & Kraak, 2023, para. 1) Hierin blijkt duidelijk ongenoegen richting de artsen, waardoor het conflictframe aanwezig is.

Uit de analyse bleek echter ook dat medische professionals, waar artsen onder vallen, zelf de deproblematiseringsframes ($M= 1$) iets meer gebruikten dan de problematiseringsframes ($M= 0,69$), respectievelijk 25% en 17,2%. Dit kleine verschil was niet significant met ($t(28) = -1,1, p = 0,279$). Hierbij viel op dat het barmhartigheidsframe veruit het meest gehanteerd werd door medische professionals, namelijk door 51,7%. Zo zegt arts Kees van Gelder in het AD: “Als ik vaststel dat er sprake is van ondraaglijk lijden, zal ik heel ver gaan om die persoon te helpen” (Van Mersbergen, 2019, para. 15).

Ook het preventieframe en het medische frame kwamen regelmatig naar voren bij de medische professionals. Huisarts Charlotte Wester vertelt over een casus van euthanasie bij psychisch lijden met de volgende woorden: “Ik zou het mezelf kwalijk nemen als Jet diepongelukkig haar eigen huis moet verlaten” (Van der Pal & Van de Wier, 2023, para. 10). Hiermee doelt ze erop dat euthanasie dit zou kunnen voorkomen, waarmee ze gebruik maakt van het preventieframe. In een ander artikel in het AD gebruikt arts Jan de Heer het medische frame in het volgende citaat: “Dokters kunnen en mogen meer dan ze nu doen, maar ik snap hun terughoudendheid in complexe situaties. Ondraaglijk en uitzichtloos lijden is ook veel meer dan alleen maar psychische of somatische pijn.” (Baard, 2022, para. 20)

Hoewel de meeste actoren de deproblematiseringsframes meer gebruikten dan de problematiseringsframes, is dit bij de juridisch-politieke actoren duidelijk andersom. Er is een significant verschil te zien waarbij slechts 2,7% van deze actoren de deproblematiseringsframes ($M= 0,11$) gebruikten, terwijl 22,3% de problematiseringsframes ($M= 0,89$) hanteerden ($t(27) = 7,32, p < 0,001$). Het frame dat opvallend vaak gebruikt werd, in 71,4% van de gevallen, is het juridische frame. Dit valt te verklaren door de overlap tussen het frame en het vakgebied van de actoren. Zo oordeelde het tuchtcollege dat psychiater S. niet zorgvuldig handelde met betrekking tot een euthanasiegeval bij psychisch lijden. Aan het NRC schrijft het college: “De procedure vormt de basis van een verantwoorde afweging en moet controleerbaar zijn, en die procedure is hier niet goed gevolgd” (Bos, 2023, para. 8).

Ten slotte lag bij geestelijke actoren de nadruk, net als bij de juridisch-politieke actoren, op de problematiseringsframes. Het verschil tussen deproblematiseringsframes ($M= 0$) en problematiseringsframes ($M= 1,75$) is dan ook significant met $t(3) = 7, p = 0,006$. Opvallend is hierbij dat alle actoren het moraliteitsframe hanteerden. Een voorbeeld is terug te vinden in het NRC waar een tweet van paus Franciscus aangehaald wordt, waarin staat: “Euthanasie en hulp bij zelfdoding zijn een verlies voor ons allemaal. We zijn ervoor om degenen die lijden nooit op te geven, maar er voor ze te zijn en liefde te geven, om de hoop te herstellen” (Van der Kaaden & Van der Poel, 2019, para.

6). Hierin benoemd de paus normen en waarden met betrekking tot euthanasie, wat aansluit bij het moraliteitsframe. Daarnaast benoemt hij ook de hoop op herstellen, dit sluit aan bij het medische frame wat door de helft van de geestelijke actoren gebruikt werd.

5. Conclusie en discussie

Euthanasie bij psychisch lijden kwam de afgelopen jaren steeds vaker voor en werd een groeiend, maar controversieel onderwerp in de maatschappij en politiek (Banovic & Turanjanin, 2014, p. 1316). Om te onderzoeken hoe de media rapporteren over dit onderwerp is de volgende onderzoeksvraag gesteld: *In hoeverre en op welke manier besteden verschillende media aandacht aan euthanasie bij psychisch lijden?* Van Gorp et al. (2021, p. 4) hebben al enkele problematiserings- en deproblematiseringsframes gevormd met betrekking tot euthanasie. Op basis hiervan, betrof de huidige studie een kwalitatief vooronderzoek om deze frames verder te onderzoeken en toepasbaar te maken op het onderwerp euthanasie bij psychisch lijden in verschillende media. Vervolgens is er op basis van de geformuleerde frames een kwantitatieve inhoudsanalyse uitgevoerd om patronen en trends in het nieuws te ontdekken.

Uit de descriptieve analyse is een relatie te zien tussen de aandacht voor euthanasie bij psychisch lijden in verschillende media. Wanneer het onderwerp meer op televisie verschijnt, lijken kranten en lifestyle media ook meer over dit onderwerp te schrijven. Deze verhouding wordt ook wel intermediaire agendasetting genoemd, dit houdt in dat media de neiging hebben om nieuws van elkaar over te nemen om op deze manier de meest relevante onderwerpen te kunnen selecteren (Moy et al., 2016, p. 4). In het geval van euthanasie bij psychisch lijden vervullen televisie-uitzendingen deze intermediaire agendasettende rol, doordat ze de aandacht voor dit onderwerp in andere media beïnvloeden. Hiermee heeft televisie de mogelijkheid om de maatschappelijke aandacht voor euthanasie bij psychisch lijden te vergroten. Het viel daarbij op dat in alle talkshows benoemd werd dat de patiënten de aandacht van de media zelf opgezocht hebben of hun naasten hebben aangespoord om bewustzijn te creëren voor euthanasie bij psychisch lijden door de aandacht van de media op te zoeken. Echter kunnen de bevindingen van deze rol van televisie en de invloed van patiënten op deze aandacht niet gegeneraliseerd worden vanwege het kleine aantal televisie-uitzendingen. Dit vraagt om vervolgonderzoek om dieper in te gaan op intermediaire agendasetting en de aanleiding tot het berichten over het onderwerp euthanasie bij psychisch lijden.

Ondanks de agendasettende functie van televisie-uitzendingen, blijken media relatief gezien maar heel weinig over euthanasie bij psychisch lijden te schrijven. Wanneer de berichtgeving daarentegen wordt afgezet tegen het aantal euthanasiegevallen bij psychisch lijden, is het onderwerp een stuk prominenter. De media lieten bijna 7% van de patiënten die euthanasie wegens psychisch lijden kregen aan het woord komen. Hieruit kan geconcludeerd worden dat, hoewel het onderwerp slechts een klein deel van het totale nieuws uitmaakt, er relatief veel aandacht aan besteed wordt in vergelijking met de frequentie van euthanasiegevallen bij psychisch lijden. Dit draagt bij aan de maatschappelijke en politieke aandacht voor het onderwerp (McCartan et al., 2014, p. 101; Meese, 2012, p. 132; Riggs et al., 2009, p. 234).

Er zijn daarbij ook duidelijke verschillen te zien in de aandacht die verschillende media aan het onderwerp besteden. Zo was er in televisie-uitzendingen en kwaliteitskranten relatief gezien de

meeste aandacht voor euthanasie bij psychisch lijden. Populaire kranten en LINDA schonken daarentegen veel minder aandacht aan dit onderwerp. Wanneer media in verschillende mate aandacht schenken aan een onderwerp, zoals hier het geval is, zal de kennis van het publiek ongelijk verdeeld zijn, afhankelijk van welke mediatypen zij consumeren (Alvarez, 2017, p. 49). In het geval van euthanasie bij psychisch lijden zal het publiek van televisie-uitzendingen en kwaliteitskranten daarom beter geïnformeerd zijn dan de lezers van populaire kranten en LINDA-artikelen. Er is in het huidige onderzoek echter niet gekeken naar online en sociale media en is er slechts één lifestyle medium gebruikt. Voor een vollediger beeld van de mediarepresentatie van euthanasie bij psychisch lijden, zou vervolgonderzoek de mediatypen uit kunnen breiden in de analyse.

De verschillen in prominentie van het onderwerp euthanasie bij psychisch lijden heeft echter bredere implicaties dan enkel de mate van informering. De huidige analyse toonde namelijk ook aan dat verschillende media op verschillende manieren over euthanasie bij psychisch lijden schrijven. Daardoor zal het publiek niet alleen in verschillende mate, maar ook op verschillende wijze geïnformeerd worden. Het perspectief dat televisie-uitzendingen en kwaliteitskranten hanteren zal daarbij duidelijker leven in de samenleving, dan het perspectief van lifestyle media en populaire kranten. Om te ondervinden welk perspectief op de voorgrond speelt in de verschillende media, zijn de deproblematiserings- en problematiseringsframes gehanteerd uit het kwalitatieve vooronderzoek. Uit de analyse blijkt dat media voornamelijk deproblematiseringsframes hanteren. Dit correspondeert onder andere met de twee principes waarop de Nederlandse euthanasiewet gebaseerd is, namelijk het principe van autonomie en mededogen (Ministerie van Algemene Zaken, 2022, para. 1). Daarnaast, staat bij de deproblematiseringsframes ook een positieve blik op euthanasie bij psychisch lijden centraal. Dit zou kunnen leiden tot het Werther-effect, dat waarschuwt voor de aanstekelijke werking van een positieve benadering van suïcide, zelfdoding of euthanasie (Philips, 1974, p. 340). Door een eenzijdige en positieve blik op euthanasie bij psychisch lijden in de media, zou de maatschappelijke acceptatie en normalisering van euthanasie als legitieme optie bij psychisch lijden, bevorderd kunnen worden.

In LINDA-artikelen ontbraken de problematiseringsframes zelfs volledig. Het gebrek aan problematiseringsframes in LINDA-artikelen is in het bijzonder zorgwekkend, omdat de doelgroep van dit medium jonge vrouwen betreft (LINDA, n.d.). Tegelijkertijd ziet de Regionale Toetsingscommissie Euthanasie een stijging in het aantal jonge vrouwen dat euthanasieverzoeken indient wegens psychisch lijden. Dit zou een illustratie kunnen zijn van het Werther-effect (Philips, 1974, p. 340). Vervolgonderzoek zou hierbij verder in kunnen gaan op het verband tussen verschillende mediadoelgroepen en de demografische eigenschappen van patiënten die een euthanasieverzoek indienen.

Ook in populaire kranten en televisie-uitzendingen was het gebruik van problematiseringsframes gebrekkig. Omdat televisie-uitzendingen het meest berichtten over euthanasie bij psychisch lijden, zal de deproblematisering van het onderwerp ook duidelijk terug te

zien zijn in de publieke perceptie. Kalogeropoulos et al. (2022, p. 485) omschrijven echter juist dat journalisten een onafhankelijke rol aan dienen te nemen waarbij ze fungeren als waakhond om het publiek van beïnvloeding en manipulatie te beschermen. Door een eenzijdig beeld te schetsen van een onderwerp zoals euthanasie bij psychisch lijden kunnen ze echter onbedoelde negatieve effecten, zoals het Werther-effect, veroorzaken. Het is daarom van belang dat media zich bewust zijn van het perspectief dat zij verkondigen en de effecten daarvan.

In kwaliteitskranten wordt euthanasie bij psychisch lijden daarentegen veel genuanceerder besproken. Er zit maar een klein verschil tussen het gebruik van problematiserings- en deproblematiseringsframes. Hierdoor zal het publiek van kwaliteitskranten een vollediger beeld krijgen van euthanasie bij psychisch lijden dan het publiek van de andere onderzochte mediatypen. Het Werther-effect wordt namelijk uitgebalanceerd door het Papageno-effect, waarbij de media een positieve invloed hebben op het voorkomen van zelfdodingen door het benadrukken van de mogelijkheid tot leven en een hoopvol perspectief (Niederkroenthaler et al., 2010, p. 234). Doordat kwaliteitskranten, naast televisiemedia, het meest schrijven over euthanasie bij psychisch lijden, zal het genuanceerde en volledige beeld van euthanasie bij psychisch lijden overgedragen worden aan de lezer zodat deze een weloverwogen mening kan vormen over dit onderwerp (Strömbäck, 2005, p. 331).

Toch zou het kunnen zijn dat de artikelen een scheve verhouding van frames hanteren. Er is in het huidige onderzoek namelijk gekeken naar frames op artikel- en actorniveau. Hoewel dit een goede eerste indicatie geeft van het framegebruik, schrijven Pan en Kosicki (1993, p. 59) dat media vaak de belangrijkste informatie in de titel en lead zetten, omdat deze tekst het best blijft hangen bij de lezer en de impact van een frame in deze tekst het grootst is. Wanneer een frame vervolgens later in het artikel gebruikt wordt, zal een deel van het publiek dit niet lezen of zal het gewenste effect minimaal zijn. Daarom zou vervolgonderzoek specifiek in kunnen gaan op de locatie van de frames in de tekst om te ondervinden hoe verschillende frames over de tekst verdeeld worden.

Verder kunnen de bevindingen wat betreft problematiserings- en deproblematiseringsframes ook geplaatst worden in het kader van het 'Hierachy of influence model'. Reese (2001, p. 175) schrijft dat journalisten in hun werk beïnvloed worden door verschillende lagen van factoren, waaronder persoonlijke, redactionele en culturele waarden. Dit illustreert dat de tijdgeest en maatschappelijke veranderingen in Nederland, de berichtgeving omtrent euthanasie bij psychisch lijden kunnen veranderen. Hoewel Nederland aanschouwd wordt als progressief land, kan een mogelijke verschuiving naar conservatievere waarden van grote invloed zijn op de frames die gehanteerd worden in het nieuws bij een onderwerp zoals euthanasie bij psychisch lijden. Zo zou het erop kunnen wijzen dat kwaliteitskranten een conservatievere houding hanteren, terwijl populaire kranten, televisie-uitzendingen en LINDA juist de traditionele Nederlandse progressieve waarden aanhouden. Vervolgonderzoek zou uit kunnen wijzen of verschillende media inderdaad andere ideologische waarden hanteren.

In de items over euthanasie bij psychisch lijden kwamen ook verschillende actoren naar voren. Zo bleek dat psychiaters de meest prominente rol speelden in het nieuws omtrent dit onderwerp, maar ook patiënten en hun naasten kwamen vaak terug, met name in populaire kranten, televisie-uitzendingen en LINDA-artikelen. Opvallend is dat 7% van alle patiënten en 13% van de patiënten onder de 40 jaar die euthanasie ontvingen wegens psychisch lijden aan het woord kwamen in de media. Dit duidt erop dat de patiënt als actor niet alleen vergeleken met de andere actoren veel voorkwam, maar ook regelmatig voorkwam in vergelijking met het aantal euthanasiegevallen bij psychisch lijden. Doordat deze actoren hun emotionele en persoonlijke verhalen deelden, zal het publiek hun visie op euthanasie bij psychisch lijden meer baseren op individuele situaties en een grotere empathie ontwikkelen (De Hert et al., 2023, p. 19; Toncar et al., 2007, pp. 269-273). Daarentegen was in kwaliteitskranten ook regelmatig een expert of juridisch-politieke actor zichtbaar. Door deze diverse invalshoeken en de feitelijke benadering van deze actoren zal het publiek diepgaander geïnformeerd worden en ingelicht worden over de complexiteit omtrent euthanasie bij psychisch lijden (Merkley, 2020, p. 530; Kim en Hur, 2009, p.361).

Naast de frequentie van de verschijning in de media van verschillende actoren, is ook de het frame dat zij hanteren van belang voor de vorming van de publieke perceptie ten aanzien van euthanasie bij psychisch lijden. Opvallend is dat ook hier de deproblematiseringsframes bij de meeste actoren de boventoon voeren. Zo benadrukken psychiaters, patiënten, naasten en medische professionals het meest de positieve aspecten van euthanasie bij psychisch lijden. Terwijl experts, juridisch-politieke en geestelijke actoren juist een kritisch perspectief hanteren middels de problematiseringsframes. Er is een duidelijke overlap te zien tussen de frametypen, actoren en mediatypen. De deproblematiseringsframes worden namelijk over het algemeen het meest gebruikt door populaire kranten, televisie en LINDA. In deze mediatypen komen de psychiaters, patiënten, naasten en medische professionals regelmatig naar voren. Deze actoren gebruiken op hun beurt ook weer voornamelijk deproblematiseringsframes. Hiermee wordt er een positief en eenzijdig beeld geschetst van euthanasie bij psychisch lijden door zowel de media, als door de actoren die daar aan het woord komen. De problematiseringsframes worden daarentegen meer gebruikt door kwaliteitskranten dan de andere media. In deze kranten komen de actoren die de problematiseringsframes het meest gebruiken, namelijk experts, juridisch-politieke en geestelijke actoren, ook vaker aan het woord. Dat neemt niet weg dat ook de deproblematiseringsframes en de actoren die deze frames het meest gebruiken, nog altijd frequent voorkomen in kwaliteitskranten. Hierdoor wordt er een vollediger en genuanceerder beeld getoond van euthanasie bij psychisch lijden aan het publiek van kwaliteitskranten.

De bevindingen van dit onderzoek benadrukken de verschillen in de berichtgeving omtrent euthanasie bij psychisch lijden tussen verschillende media. Hierbij schetsen kwaliteitskranten een genuanceerd beeld, maar populaire kranten, lifestyle media en televisie-uitzendingen hebben de neiging een eenzijdige en positieve benadering van euthanasie bij psychisch lijden te tonen. Het blijkt

ook dat televisie-uitzendingen een bijzondere rol spelen in het nieuws omtrent euthanasie bij psychisch lijden. Met een hoge prominentie, een positieve en eenzijdige blik en een agendasettende rol voor de overige media, hebben televisie-uitzendingen een grote invloed op het publiek, met alle gevolgen van dien.

6. Bronnenlijst

- Albæk, E. (2011). The interaction between experts and journalists in news journalism. *Journalism*, 12(3), 335–348. <https://doi.org/10.1177/1464884910392851>
- Allern, S. (2002). Journalistic and commercial news values. *Nordicom Review*, 23(1–2), 137–152. <https://doi.org/10.1515/nor-2017-0327>
- Álvarez, A. (2017). Lights, camera, action: The images of foster care in the movies. *Journal of Child Custody*, 14(1), 49–72. <https://doi.org/10.1080/15379418.2017.1288600>
- Annas, G. J. (2005). “Culture of life” politics at the bedside — the case of Terri Schiavo. *The New England Journal of Medicine*, 352(16), 1710–1715. <https://doi.org/10.1056/nejmlim050643>
- Atwood-Gailey, E. (2003). *Write to death: News framing of the right to die conflict, from Quinlan’s coma to Kevorkian’s conviction*. https://openlibrary.org/books/OL9688708M/Write_to_Death
- Bakker, P., & Scholten, O. (2019). Communicatiekaart van Nederland: Overzicht van media en communicatie. *Boom*. https://www.boompsychologie.nl/media/21/9789024425884_inkijk_exemplaar_communicatiekaart_van_nederland_10edruk.pdf
- Banović, B., & Turanjanin, V. (2014). Euthanasia: Murder or not: A comparative approach. *Iran Journal of Public Health*, 43(10), 1316–1323. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26056652>
- Barnett, B. (2015). Dividing women: The framing of trafficking for sexual exploitation in magazines. *Feminist Media Studies*, 16(2), 205–222. <https://doi.org/10.1080/14680777.2015.1052004>
- Beckers, K., Van Aelst, P., Verhoest, P., & D’Haenens, L. (2020). What do people learn from following the news? A diary study on the influence of media use on knowledge of current news stories. *European Journal of Communication*, 36(3), 254–269. <https://doi.org/10.1177/0267323120978724>
- Belyaeva, E., Košmerlj, A., Mladenčić, D., & Leban, G. (2018). Automatic estimation of news values reflecting importance and closeness of news events. *Informatika*, 42(4). <https://doi.org/10.31449/inf.v42i4.1132>
- Bennett, W. L. (2016). Indexing theory. *The International Encyclopedia of Political Communication*, 1–5. <https://doi.org/10.1002/9781118541555.wbiepc180>
- Boukes, M., Boomgaarden, H. G., Moorman, M., & De Vreese, C. H. (2014). Political news with a personal touch. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 92(1), 121–141. <https://doi.org/10.1177/1077699014558554>
- Boukes, M., Jones, N. P., & Vliegthart, R. (2020). Newsworthiness and story prominence: How the presence of news factors relates to upfront position and length of news stories. *Journalism*, 23(1), 98–116. <https://doi.org/10.1177/1464884919899313>
- Burlone, N., & Richmond, R. (2018). Between morality and rationality: Framing end-of-life care policy through narratives. *Policy Sciences*, 51(3), 313–334. <https://doi.org/10.1007/s11077-018-9320-x>

- Calati, R., Olié, É., Dassa, D., Gramaglia, C., Guillaume, S., Madeddu, F., & Courtet, P. (2021). Euthanasia and assisted suicide in psychiatric patients: A systematic review of the literature. *Journal Of Psychiatric Research*, *135*, 153–173. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2020.12.006>
- Chong, D., & Druckman, J. N. (2007). A theory of framing and opinion formation in competitive elite environments. *Journal Of Communication*, *57*(1), 99–118. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2006.00331.x>
- Clarke, V., & Braun, V. (2016). Thematic analysis. *The Journal Of Positive Psychology*, *12*(3), 297–298. <https://doi.org/10.1080/17439760.2016.1262613>
- Cocking, B. (2017). News values go on holiday. *Journalism Studies*, *19*(9), 1349–1365. <https://doi.org/10.1080/1461670x.2016.1272066>
- Conrad, P. (1999). Uses of expertise: Sources, quotes, and voice in the reporting of genetics in the news. *Public Understanding of Science*, *8*(4), 285–302. <https://doi.org/10.1088/0963-6625/8/4/302>
- Dahlgren, P. (2009). The troubling evolution of journalism. In *The Changing Faces of Journalism: Tabloidization, Technology and Truthiness*. (pp. 146–161). Routledge.
- De Hert, M., Thys, E., Catthoor, K., Van Den Broeck, K., Matthys, F., Vansteelandt, K., & Detraux, J. (2023). Media coverage of Belgium’s first criminal case concerning euthanasia for psychiatric patients: A content analysis of Flemish newspapers and magazines. *Frontiers in Psychiatry*, *13*. <https://doi.org/10.3389/fpsyt.2022.1050086>
- De Vreese, C., Esser, F., Hopmann, D. N., Aalberg, T., Aelst, V., Berganza, P., Hubé, R., Legnante, N., Matthes, G., Papathanassopoulos, J., Reinemann, S., Salgado, C. P., Sheafer, S., Stanyer, T., Strömbäck, J., Van Aelst, P., Berganza, R., Hubé, N. (2016). Comparing political journalism. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315622286>
- Denys, D. (2018). Is euthanasia psychiatric treatment? The struggle with death on request in the Netherlands. *The American Journal of Psychiatry*, *175*(9), 822–823. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2018.18060725>
- Doernberg, S., Peteet, J. R., & Kim, S. Y. H. (2016). Capacity evaluations of psychiatric patients requesting assisted death in the Netherlands. *Psychosomatics*, *57*(6), 556–565. <https://doi.org/10.1016/j.psych.2016.06.005>
- Domaradzki, J. (2021). The Werther-effect, the Papageno-effect or no effect? A literature review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *18*(5), 2396. <https://doi.org/10.3390/ijerph18052396>
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, *43*(4), 51–58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>

- Florina, P., & Sandu, A. (2017). The media impact on the public acceptability of euthanasia. *Eastern-European Journal of Medical Humanities and Bioethics*, 7- 35.
<https://doi.org/10.18662/eejmhb/01>
- Frei, A., Schenker, T., Finzen, A., Dittmann, V., Kraeuchi, K., & Hoffmann-Richter, U. (2003). The Werther-effect and assisted suicide. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 33(2), 192–200.
<https://doi.org/10.1521/suli.33.2.192.22768>
- Gamliel, E. (2013). To end life or not to prolong life: The effect of message framing on attitudes toward euthanasia. *Journal of Health Psychology*, 18(5), 693–703.
<https://doi.org/10.1177/1359105312455078>
- Gamson, J. (1999). Taking the talk show challenge: Television, emotion, and public spheres. *Constellations*, 6(2), 190–205. <https://doi.org/10.1111/1467-8675.00135>
- Gamson, W. A., & Iyengar, S. (1992). Is anyone responsible? How television frames political issues. *Contemporary Sociology*, 21(4), 467. <https://doi.org/10.2307/2075856>
- Goddard, C., & Liddell, M. J. (1995). Child abuse fatalities and the media: Lessons from a case study. *Child Abuse Review*, 4(5), 356–364. <https://doi.org/10.1002/car.226>
- Grimmer, J., & Stewart, B. (2013). Text as data: The promise and pitfalls of automatic content analysis methods for political texts. *Political Analysis*, 21(3), 267–297.
<https://doi.org/10.1093/pan/mps028>
- Hallin, D. C., & Mellado, C. (2017). Serving consumers, citizens, or elites: Democratic roles of journalism in Chilean newspapers and television news. *The International Journal of Press/Politics*, 23(1), 24–43. <https://doi.org/10.1177/1940161217736888>
- Hansen, F., & Köck, C. (2003). Evaluation of public spokespersons. *Nordicom Review*, 24(1), 27–31.
<https://doi.org/10.1515/nor-2017-0294>
- Harbers, F. (2016). Time to engage. *Digital Journalism*, 4(4), 494–511.
<https://doi.org/10.1080/21670811.2015.1124726>
- Harcup, T., & O’Neill, D. (2016). What is news? *Journalism Studies*, 18(12), 1470–1488.
<https://doi.org/10.1080/1461670x.2016.1150193>
- Hart, R. P. (1994). Seducing America: How television charms the modern voter. *Choice Reviews*, 32(03), 32–43. <https://doi.org/10.5860/choice.32-43>
- Hausmann, E. (2004). How press discourse justifies euthanasia. *Mortality*, 9(3), 206–222.
<https://doi.org/10.1080/13576270412331272798>
- Hollander, B. A. (2008). Tuning out or tuning elsewhere? Partisanship, polarization, and media migration from 1998 to 2006. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 85(1), 23–40.
<https://doi.org/10.1177/107769900808500103>
- Holody, K. J. (2011). Constructing the end: Framing and agenda-setting of physician-assisted suicide. *Bowling Green State University*. https://scholarworks.bgsu.edu/media_comm_diss/6/

- Hovland, C. I., & Weiss, W. (1951). The influence of source credibility on communication effectiveness. *Public Opinion Quarterly*, 15(4), 635-650. <https://doi.org/10.1086/266350>
- Hust, S. J. T., & Andsager, J. L. (2003). Medicalization vs. adaptive models? Sense-making in magazine framing of menopause. *Women & Health*, 38(1), 101–122. https://doi.org/10.1300/j013v38n01_07
- Ileri, K., & Ochieng, J. (2020). Politicians in newspaper news: Who attracts coverage in Kenyan politics. *The International Journal of Press/Politics*, 25(4), 675–691. <https://doi.org/10.1177/1940161220915719>
- Jaye, C., Lomax-Sawyers, I., Young, J., & Egan, R. (2019). The people speak: Social media on euthanasia/assisted dying. *Medical Humanities*, 47(1), 47–55. <https://doi.org/10.1136/medhum-2018-011565>
- Jones, D. F., Nys, H., Montero, É., Sulmasy, D. P., Vanden Berghe, P., Sterckx, S., Beuselinck, B., Stammers, T., Fitzpatrick, K. M., Vandenbergh, J., Van Gool, S., Cohen-Almagor, R., Gastmans, C., MacKellar, C., & Lemmens, W. (2017). *Euthanasia and assisted suicide*. Cambridge University Press eBooks. <https://doi.org/10.1017/9781108182799>
- Kahneman, D., & Tversky, A. (1979). Prospect theory: An analysis of decision under risk. *Econometrica*, 47(2), 263-291. <https://doi.org/10.2307/1914185>
- Kalogeropoulos, A., Toff, B., & Fletcher, R. (2022). The watchdog press in the doghouse: A comparative study of attitudes about accountability journalism, trust in news, and news avoidance. *The International Journal of Press/Politics*, 29(2), 485–506. <https://doi.org/10.1177/19401612221112572>
- Kalwinsky, R. (1998). Framing life and death: Physician-assisted suicide and the New York Times from 1991 to 1996. *Journal of Communication Inquiry*, 22(1), 93–112. <https://doi.org/10.1177/0196859998022001007>
- Kim, Y., & Hur, J. (2009). Framing Anti-Americanism and the media in South Korea: TV vs newspaper. *Pacific Focus*, 24(3), 341–364. <https://doi.org/10.1111/j.1976-5118.2009.01029.x>
- KNMG. (2021, 5 oktober). *Lijden aan het leven (voltooid leven)*. <https://www.knmg.nl/actueel/dossiers/lijden-aan-het-leven-voltooid-leven>
- Krippendorff, K. (2019). *Content Analysis: an Introduction to its methodology*. SAGE publications. <https://doi.org/10.4135/9781071878781>
- Lauffer, K. A., & Baker, S. D. (2019). U.S. media coverage of Brittany Maynard’s choice to die: How ideology and framing converged. *Atlantic Journal of Communication*, 28(3), 180–193. <https://doi.org/10.1080/15456870.2019.1616739>
- Lepre, C. R. (2013). “This shot can save your life!” (Or can it?): Framing of the HPV vaccine in teen, parenting, and women’s magazines. *The Journal of Magazine Media*, 14(1). <https://doi.org/10.1353/jmm.2013.0008>

- Lewis, S. C., Zamith, R., & Hermida, A. (2013). Content analysis in an era of big Data: A hybrid approach to computational and manual methods. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 57(1), 34–52. <https://doi.org/10.1080/08838151.2012.761702>
- Li, S. (2012). A new generation of lifestyle magazine journalism in China. *Journalism Practice*, 6(1), 122–137. <https://doi.org/10.1080/17512786.2011.622901>
- LINDA. (z.d.). *LINDA adverteren*. LINDA.nl. <https://www.linda.nl/adverteren/#>
- Malmelin, N., & Villi, M. (2017). Media work in change: Understanding the role of media professionals in times of digital transformation and convergence. *Sociology Compass*, 11(7). <https://doi.org/10.1111/soc4.12494>
- McCartan, K., Kemshall, H., & Tabachnick, J. (2014). The construction of community understandings of sexual violence: rethinking public, practitioner and policy discourses. *Journal of Sexual Aggression*, 21(1), 100–116. <https://doi.org/10.1080/13552600.2014.945976>
- McManus, J. H. (2009). The commercialization of news. *The Handbook of Journalism Studies*, 218–235.
- Meese, R. L. (2012). Modern Family: Adoption and foster care in children’s literature. *The Reading Teacher*, 66(2), 129–137. <https://doi.org/10.1002/trtr.01112>
- Merkley, E. (2020). Are experts (News)Worthy? Balance, conflict, and mass media coverage of expert consensus. *Political Communication*, 37(4), 530–549. <https://doi.org/10.1080/10584609.2020.1713269>
- Ministerie van Algemene Zaken. (2022, 25 juli). *Euthanasieverzoek patiënten met psychiatrische aandoening*. Levenseinde en Euthanasie | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/levenseinde-en-euthanasie/euthanasieverzoek-patiënten-met-psychiatrische-aandoening>
- Montgomery, M. (2007). *The discourse of broadcast news* (1ste editie). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203006634>
- Moy, P., Tewksbury, D., & Rinke, E. M. (2016). Agenda-Setting, priming, and framing. *The International Encyclopedia of Communication Theory and Philosophy*, 1–13. <https://doi.org/10.1002/9781118766804.wbiect266>
- Nationaal Onderzoek Multimedia. (2023, 27 juli). *NPM-DGM 2023-I*. https://www.nommedia.nl/2327880/NPM_2023-I_Resultaten_printbereik_13-jaar.pdf?v=0
- Niederkrotenthaler, T., Voracek, M., Herberth, A., Till, B., Strauss, M., Etzersdorfer, E., Eisenwort, B., & Sonneck, G. (2010). Role of media reports in completed and prevented suicide: Werther v. Papageno-effects. *The British Journal of Psychiatry*, 197(3), 234–243. <https://doi.org/10.1192/bjp.bp.109.074633>
- O’Neill, D., & Harcup, T. (2009). News values and selectivity. In K. Wahl-Jorgensen & T. Hanitzsch, *The Handbook of Journalism Studies* (pp. 181–194). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203877685-21>

- Othman, S. S., & Tiung, L. K. (2009). The news types of two countries: A comparative study of news values quality newspapers and popular newspapers in Malaysian and Britain. *Sosiohumanika*, 2(2). <https://doi.org/10.2121/sosiohumanika.v2i2.358>
- Pan, Z., & Kosicki, G. (1993). Framing analysis: An approach to news discourse. *Political Communication*, 10(1), 55–75. <https://doi.org/10.1080/10584609.1993.9962963>
- Phillips, D. P. (1974). The influence of suggestion on suicide: Substantive and theoretical implications of the Werther-effect. *American Sociological Review*, 39(3), 340. <https://doi.org/10.2307/2094294>
- Pierre, J. M. (2015). Culturally sanctioned suicide: Euthanasia, seppuku, and terrorist martyrdom. *World Journal of Psychiatry*, 5(1), 4. <https://doi.org/10.5498/wjp.v5.i1.4>
- Reese, S. D. (2001). Understanding the global journalist: A hierarchy-of-influences approach. *Journalism Studies*, 2(2), 173–187. <https://doi.org/10.1080/14616700118394>
- Regionale Toetsingscommissies Euthanasie. (2018). Jaarverslag 2017. <https://www.euthanasiecommissie.nl/de-toetsingscommissies/uitspraken/jaarverslagen/2017/mei/17/jaarverslag-2017>
- Regionale Toetsingscommissies Euthanasie. (2020). Jaarverslag 2019. <https://www.euthanasiecommissie.nl/binaries/euthanasiecommissie/documenten/jaarverslagen/2019/april/17/index/Jaarverslag+2019.pdf>
- Regionale Toetsingscommissies Euthanasie. (2021). Jaarverslag 2020. https://www.euthanasiecommissie.nl/binaries/euthanasiecommissie/documenten/jaarverslagen/2020/april/15/jaarverslag-2020/2101423_RTE-jaarverslag-2020_DRUK.pdf
- Regionale Toetsingscommissies Euthanasie. (2022). Jaarverslag 2021. https://www.euthanasiecommissie.nl/binaries/euthanasiecommissie/documenten/jaarverslagen/2021/maart/31/jaarverslag-2021/RTE_JV2021_definitief.pdf
- Regionale Toetsingscommissies Euthanasie. (2023). Jaarverslag 2022. https://www.euthanasiecommissie.nl/binaries/euthanasiecommissie/documenten/jaarverslagen/2022/april/6/jaarverslag-2022/RTE_JV2022_def_2april.pdf
- Regionale Toetsingscommissies Euthanasie. (2024). Jaarverslag 2023. <https://www.euthanasiecommissie.nl/de-toetsingscommissies/uitspraken/jaarverslagen/2023/april/4/index>
- Reinemann, C., Stanyer, J., Scherr, S., & Legnante, G. (2011). Hard and soft news: A review of concepts, operationalizations and key findings. *Journalism*, 13(2), 221–239. <https://doi.org/10.1177/1464884911427803>
- Rietjens, J. A. C., Raijmakers, N., Kouwenhoven, P. S. C., Seale, C., Van Thiel, G. J. M. W., Trappenburg, M., Van Delden, J. J. M., & Van Der Heide, A. (2013). News media coverage of euthanasia: A content analysis of Dutch national newspapers. *BMC Medical Ethics*, 14(1). <https://doi.org/10.1186/1472-6939-14-11>

- Riffe, D., Lacy, S., & Fico, F. (1998). *Analyzing media messages: Using quantitative content analysis in research*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Riggs, D. W., King, D. L., Delfabbro, P., & Augoustinos, M. (2009). “Children out of place”. *Journal of Children and Media*, 3(3), 234–248. <https://doi.org/10.1080/17482790902999918>
- Rudnev, M., & Savelkaeva, A. (2018). Public support for the right to euthanasia: Impact of traditional religiosity and autonomy values across 37 nations. *International Journal of Comparative Sociology*, 59(4), 301–318. <https://doi.org/10.1177/0020715218787582>
- Scheufele, D. A., & Tewksbury, D. (2006). Framing, agenda setting, and priming: The evolution of three media effects models. *Journal of Communication*, 57(1), 9–20. <https://doi.org/10.1111/j.0021-9916.2007.00326.x>
- Schütz, A. (1995). Entertainers, experts, or public servants? Politicians’ self-presentation on television talk shows. *Political Communication*, 12(2), 211–221. <https://doi.org/10.1080/10584609.1995.9963066>
- Semetko, H. A., & Valkenburg, P. M. (2000). Framing European politics: A content analysis of press and television news. *Journal of Communication*, 50(2), 93–109. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2000.tb02843.x>
- Stack, S. (1983). The effect of religious commitment on suicide: A cross-national analysis. *Journal of Health and Social Behavior*, 24(4), 362. <https://doi.org/10.2307/2136402>
- Stack, S. (2000). Media impacts on suicide: A quantitative review of 293 findings. *Social Science Quarterly*, 81(4), 957–971. <https://psycnet.apa.org/record/2001-14385-003>
- Steck, N., Egger, M., Maessen, M., Reisch, T., & Zwahlen, M. (2013). Euthanasia and assisted suicide in selected European countries and US states. *Medical Care*, 51(10), 938–944. <https://doi.org/10.1097/mlr.0b013e3182a0f427>
- Strömbäck, J. (2005). In search of a standard: Four models of democracy and their normative implications for journalism. *Journalism Studies*, 6(3), 331–345. <https://doi.org/10.1080/14616700500131950>
- Toncar, M., Reid, J. S., & Anderson, C. (2007). Effective spokespersons in a public service announcement. *Journal of Communication Management*, 11(3), 258–275. <https://doi.org/10.1108/13632540710780247>
- Tweede Kamer der Staten-Generaal. (2023, 25 oktober). *Motie van het lid Paulusma over de consultatiefunctie van het Expertisecentrum Euthanasie structureel organiseren voor zorgprofessionals*. Tweede Kamer der Staten-Generaal. <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2023Z18431&did=2023D44407>
- Van Atteveldt, W., Ruigrok, N., Takens, J., & Jacobi, C. (2014). *Inhoudsanalyse met AmCAT*. <http://vanatteveldt.com/wp-content/uploads/amcatbook.pdf>

- Van Gorp, B., Olthuis, G., Vandekeybus, A., & Van Gorp, J. (2021). Frames and counter-frames giving meaning to palliative care and euthanasia in the Netherlands. *BMC Palliative Care*, 20(1). <https://doi.org/10.1186/s12904-021-00772-9>
- Vasterman, P. L. (2005). Media-hype: Self-reinforcing news waves, journalistic standards and the construction of social problems. *European Journal of Communication*, 20(4), 508–530. <https://doi.org/10.1177/0267323105058254>
- Verbakel, E., & Jaspers, E. (2010). A comparative study on Permissiveness toward euthanasia: Religiosity, slippery slope, autonomy, and death with dignity. *Public Opinion Quarterly*, 74(1), 109–139. <https://doi.org/10.1093/poq/nfp074>
- Verhofstadt, M., Audenaert, K., Van Den Broeck, K., Deliëns, L., Mortier, F., Titeca, K., Pardon, K., & Chambaere, K. (2020). Belgian psychiatrists' attitudes towards, and readiness to engage in, euthanasia assessment procedures with adults with psychiatric conditions: a survey. *BMC Psychiatry*, 20(1). <https://doi.org/10.1186/s12888-020-02775-x>
- Villi, M., & Matikainen, J. (2016). Participation in social media: Studying explicit and implicit forms of participation in communicative social networks. *Media and Communication*, 4(4), 109–117. <https://doi.org/10.17645/mac.v4i4.578>

Appendix A

Frames Van Gorp et al. (2023, p. 4)

Tabel A1: Deproblematiserings- en problematiseringsframes Van Gorp et al. (2023, p. 4)

Frames	Definitie
Problematiseringsframes	
- Gij zult niet doden	Euthanasie is een misdaad van de menselijkheid tegen het leven. Euthanasie is een strafbaar feit.
- Op glad ijs begeven	Euthanasie is een lichtzinnige liberale optie.
- Gebrek aan wilskracht	Euthanasie is een teken van weigeren om lijden te zien als onderdeel van t leven. De makkelijke optie.
- Ik ben God niet	Euthanasie is een zware beslissing over andermans leven.
- Medische progressie	Euthanasie doet tekort aan de mogelijkheden van de gezondheidszorg.
Deproblematiseringsframes	
- Barmhartigheid	Het verlenen van euthanasie is een goede daad voor een lijdende medemens.
- Preventie	Euthanasie is het begeleiden van mensen die dood willen op een doordachte wijze.
- Overwinning van het verstand	Euthanasie is een heldhaftige en dappere keuze
- Absolute autonomie	Euthanasie is een beslissing over iemands eigen moment van overlijden.
- Nutsdenken	Euthanasie voorkomt ondraaglijke gezondheidskosten en ondraaglijk lijden.

Appendix B

Frame schema

Tabel B1: Frame schema problematiseringsframes

Naam frame	Probleem	Devices
Juridisch frame	Het juridische frame stelt juridische consequenties centraal. Artsen ervaren bijvoorbeeld angst om juridisch vervolgd te worden als het gaat om euthanasie bij psychisch lijden.	Artsen zijn angstig, euthanasie is geen recht, vervolging van huisartsen of psychiaters, geen sprake van wettelijke criteria van ondraaglijk en uitzichtloos lijden, voorwaarden van euthanasiewet
Conflict frame	Een conflictframe benadrukt een geschil tussen personen, groepen of instanties. In dit frame ligt de nadruk vaak op 'winnen' of 'verliezen'. Dit kan bijvoorbeeld gaan over het conflict tussen de patiënt die behoefte heeft aan meer zelfbeschikking en autonomie, en de arts die euthanasie pas mag verlenen als hij ervan overtuigd is dat aan de zorgvuldigheidscriteria wordt voldaan.	Belastend voor psychiaters, ingewikkelde afwegingen, wanneer is een psychiatrische patiënt echt uitbehandeld, gevoelig onderwerp, tijdrovend en ingewikkeld proces, overtuiging van artsen,
Moraliteitsframe	Dit kader euthanasie bij psychisch lijden in de context van religieuze voorschriften of morele voorschriften.	Gij zult niet doden, geen lichtzinnige optie, ouderen van nu hebben een vrije opvoeding gehad en hebben nadrukkelijk ideeën over hun levenseinde, ernstige bezwaren van (christelijke) politieke partijen, gebrek aan wilskracht,
Medische frame	Het medische frame legt de nadruk op de medische aspecten van euthanasie	Ontneming van hoop op genezing, mensen kunnen nog jaren doorleven zonder aan hun

		ziekte te overlijden, er zijn nog behandelopties
--	--	--

Tabel B2: Frame schema deproblematiseringsframes

Naam frame	Probleem	Devices
Humaniteitsframe	Het humaniteitsframe wordt gebruikt om emotie en beleving te benadrukken in verhalen die focussen op een persoon of een groep. Het nieuws wordt in dit frame vaak gedramatiseerd en er wordt een emotionele insteek gekozen.	Ze is moegestreden, het is een opluchting, medeleven, emotionele impact, impact op naasten.
Autonomie frame	Vermelding van de rechten en keuzes die beschikbaar zijn voor patiënten in de zorg omtrent het einde van hun leven. Euthanasie wordt gezien als een autonome keuze.	Zelf het moment van overlijden kiezen, volledige regie hebben in overlijden en afscheid, verplicht om te vragen of de patiënt het echt wil, zelfbeschikking, wilsbekwaam.
Barmhartigheidsframe	Dit frame stelt dat als het leven ondraaglijk wordt zonder kans op verbetering, het een morele plicht is om mensen te verlossen van hun lijden. Dit kan door euthanasie toe te staan. De nadruk bij dit frame wordt gelegd op mededogen, zorgzaamheid en de verantwoordelijkheid van de hele samenleving om in te grijpen wanneer sprake is van ondraaglijk lijden bij individuen.	Je kunt beter waardig afscheid nemen, humane dood voor de familie, dankbaar en waardig werk, hulp bieden bij ondraaglijk en uitzichtloos lijden, zorgvuldig en zorgzaam laten verlopen van euthanasie, barmhartigheid.
Preventie frame	Dit frame ziet euthanasie als een manier om ongewenste situaties zoals ondraaglijk lijden, een betekenisloos leven,	Beter alternatief dan suïcide, enige uitweg, uit lijden verlossen, voorkomen van

	achteruitgang en zelfmoord te voorkomen. Euthansie wordt gezien als een weloverwogen en verantwoorde manier om mensen met een doodswens te helpen en te begeleiden.	verder lijden, aftakeling voorkomen, uitzichtloos lijden.
--	--	---

Appendix C

Zoekterm en betrouwbaarheid

Zoekterm voor datacollectie artikelen over euthanasie bij psychisch lijden:

(euthanasie OR "hulp bij zelfdoding" OR levensbeëindiging) AND ("psych* lijden" OR psychiatri* OR "geestelijk lijden" OR "psych* aandoening*" OR "psych* stoornis")

Zoekterm voor artikelen voor de recall test:

euthanasie NOT (euthanasie OR "hulp bij zelfdoding" OR levensbeëindiging) AND ("psych* lijden" OR psychiatri* OR "geestelijk lijden" OR "psych* aandoening*" OR "psych* stoornis")

Tabel C1: Precision & recall test

		Relevant	
		JA	NEE
Gevonden	JA	50	10
	NEE	0	60

Precision

Totaal aantal artikelen: 207

Steekproef: 60 artikelen

Relevante artikelen: 50

Niet relevante artikelen: 10

$$\text{Precision} = \frac{\text{truepositive}}{(\text{truepositive} + \text{falsepositive})} = \frac{23}{30} = 0,8333 = 83,3\%$$

Recall

Gevonden artikelen: 1460

Sample: 60 artikelen

Relevante artikelen: 0

Niet relevante artikelen: 60

Tabel C2: Recall resultaten

		Relevant	
		Ja	Nee
Gevonden	Ja	0,83*208=173	0.17*208=35

	Nee	0*1460=0	1*1460=1460
--	------------	----------	-------------

$$\text{Recall} = \frac{\text{truepositive}}{(\text{truepositive} + \text{falsenegative})} = \frac{173}{(173+0)} = 1 = 100\%$$

Appendix D

Intercodeurbetrouwbaarheid

Intercodeurbetrouwbaarheid – juridisch frame

Verwarringstabel: juridisch frame

	Codeur 2: 1	Codeur 2: 0	Totaal
Codeur 1: 1	13	1	14
Codeur 1: 0	0	46	46
Totaal	13	47	60

Overeenstemming: $59/60 = 98\%$

Codeur 1 kans op 1: $14/60 = 23\%$

Codeur 1 kans op 0: $46/60 = 77\%$

Codeur 2 kans op 1: $13/60 = 22\%$

Codeur 2 kans op 0: $47/60 = 78\%$

Toevalsovereenkomst: $(0,22 * 0,23) + (0,78 * 0,77) = 65,1\%$

Cohens Kappa: $k = (pr(a) - pr(e)) / (1 - pr(e)) = (0,98 - 0,651) / (1 - 0,651) = 0,94$

Intercodeurbetrouwbaarheid – conflictframe

Verwarringstabel: conflictframe

	Codeur 2: 1	Codeur 2: 0	Totaal
Codeur 1: 1	17	2	19
Codeur 1: 0	0	41	41
Totaal	17	43	60

Overeenstemming: $58/60 = 97\%$

Codeur 1 kans op 1: $19/60 = 32\%$

Codeur 1 kans op 0: $41/60 = 68\%$

Codeur 2 kans op 1: $17/60 = 28\%$

Codeur 2 kans op 0: $43/60 = 72\%$

Toevalsovereenkomst: $(0,28 * 0,32) + (0,72 * 0,68) = 57,9\%$

Cohens Kappa: $k = (pr(a) - pr(e)) / (1 - pr(e)) = (0,97 - 0,579) / (1 - 0,579) = 0,93$

Intercodeurbetrouwbaarheid – moraliteitsframe

Verwarringstabel: moraliteitsframe

	Codeur 2: 1	Codeur 2: 0	Totaal
Codeur 1: 1	13	0	13
Codeur 1: 0	0	47	47
Totaal	13	47	60

Overeenstemming: $60/60 = 100\%$

Codeur 1 kans op 1: $13/60 = 22\%$

Codeur 1 kans op 0: $47/60 = 78\%$

Codeur 2 kans op 1: $13/60 = 22\%$

Codeur 2 kans op 0: $47/60 = 78\%$

Toevalsovereenkomst: $(0,22 * 0,22) + (0,78 * 0,78) = 65,7\%$

Cohens Kappa: $k = (pr(a) - pr(e)) / (1 - pr(e)) = (1 - 0,657) / (1 - 0,657) = 1$

Intercodeurbetrouwbaarheid – medische frame

Verwarringstabel: medische frame

	Codeur 2: 1	Codeur 2: 0	Totaal
Codeur 1: 1	11	0	11
Codeur 1: 0	1	48	49
Totaal	12	48	60

Overeenstemming: $59/60 = 98\%$

Codeur 1 kans op 1: $11/60 = 18\%$

Codeur 1 kans op 0: $49/60 = 82\%$

Codeur 2 kans op 1: $12/60 = 20\%$

Codeur 2 kans op 0: $48/60 = 80\%$

Toevalsovereenkomst: $(0,20 * 0,18) + (0,80 * 0,82) = 69,2\%$

Cohens Kappa: $k = (pr(a) - pr(e)) / (1 - pr(e)) = (0,98 - 0,692) / (1 - 0,692) = 0,94$

Intercodeurbetrouwbaarheid – humaniteitsframe

Verwarringstabel: humaniteitsframe

	Codeur 2: 1	Codeur 2: 0	Totaal
Codeur 1: 1	18	1	19
Codeur 1: 0	1	40	41
Totaal	19	41	60

Overeenstemming: $58/60 = 97\%$

Codeur 1 kans op 1: $19/60 = 32\%$

Codeur 1 kans op 0: $40/60 = 67\%$

Codeur 2 kans op 1: $19/60 = 32\%$

Codeur 2 kans op 0: $40/60 = 67\%$

Toevalsovereenkomst: $(0,32 * 0,32) + (0,67 * 0,67) = 55,1\%$

Cohens Kappa: $k = (\text{pr}(a) - \text{pr}(e)) / (1 - \text{pr}(e)) = (0,97 - 0,551) / (1 - 0,551) = 0,93$

Intercodeurbetrouwbaarheid – autonomieframe

Verwarringstabel: autonomieframe

	Codeur 2: 1	Codeur 2: 0	Totaal
Codeur 1: 1	13	0	13
Codeur 1: 0	0	47	47
Totaal	13	47	60

Overeenstemming: $60/60 = 100\%$

Codeur 1 kans op 1: $13/60 = 22\%$

Codeur 1 kans op 0: $47/60 = 78\%$

Codeur 2 kans op 1: $13/60 = 22\%$

Codeur 2 kans op 0: $47/60 = 78\%$

Toevalsovereenkomst: $(0,22 * 0,22) + (0,78 * 0,78) = 65,7\%$

Cohens Kappa: $k = (\text{pr}(a) - \text{pr}(e)) / (1 - \text{pr}(e)) = (1 - 0,657) / (1 - 0,657) = 1$

Intercodeurbetrouwbaarheid – barmhartigheidsframe

Verwarringstabel: barmhartigheidsframe

	Codeur 2: 1	Codeur 2: 0	Totaal
Codeur 1: 1	18	2	20
Codeur 1: 0	1	39	40
Totaal	19	41	60

Overeenstemming: $57/60 = 95\%$

Codeur 1 kans op 1: $20/60 = 33\%$

Codeur 1 kans op 0: $40/60 = 67\%$

Codeur 2 kans op 1: $19/60 = 32\%$

Codeur 2 kans op 0: $41/60 = 68\%$

Toevalsovereenkomst: $(0,33 * 0,32) + (0,67 * 0,68) = 56,1\%$

Cohens Kappa: $k = (\text{pr}(a) - \text{pr}(e)) / (1 - \text{pr}(e)) = (0,95 - 0,561) / (1 - 0,561) = 0,89$

Intercodeurbetrouwbaarheid – preventieframe

Verwarringstabel: preventieframe

	Codeur 2: 1	Codeur 2: 0	Totaal
Codeur 1: 1	14	3	17
Codeur 1: 0	2	41	43
Totaal	16	44	60

Overeenstemming: $55/60 = 92\%$

Codeur 1 kans op 1: $17/60 = 28\%$

Codeur 1 kans op 0: $43/60 = 72\%$

Codeur 2 kans op 1: $16/60 = 27\%$

Codeur 2 kans op 0: $44/60 = 73\%$

Toevalsovereenkomst: $(0,28 * 0,27) + (0,73 * 0,72) = 60,1\%$

Cohens Kappa: $k = (\text{pr}(a) - \text{pr}(e)) / (1 - \text{pr}(e)) = (0,92 - 0,601) / (1 - 0,601) = 0,80$

Appendix E

Script – Hoeveelheid nieuws

```
library(amcatr) #dit is anders gespeld dan bij install maar dat is nu eenmaal zo
library(tidyverse)
library(topicmodels)
library(corpustools)
library(tidytext)
library(ggplot2)
library(dplyr)
library(tidyr)
library(ggwordcloud)
library(udpipe)

amcat.save.password("https://vu.amcat.nl", "560092mh", "560092mh") #inloggen

conn = amcat.connect("https://vu.amcat.nl")
data= amcat.getarticlemeta(conn=conn, project = 2, articleset = 1340, columns = c("title", "publisher",
"date"), dateparts = T)
saveRDS(data,"data/1340.rds")
data3 = data
data2 = amcat.getarticlemeta(conn=conn, project = 2, articleset = 1341, columns = c("title",
"publisher", "date"), dateparts = T)
saveRDS(data2,"data/1341.rds")
data4 = amcat.getarticlemeta(conn=conn, project = 2, articleset = 82, columns = c("title",
"publisher", "date"), dateparts = T)
saveRDS(data4,"data/82.rds")

data5 = data3|>
  bind_rows(data2, data4)|>
  distinct(id, .keep_all = T)

saveRDS(data4, "data/totaal_nl_media.rds")
data4 = readRDS("data/totaal_nl_media.rds")
extra= readRDS("data/82.rds")
data5=data4|>
  bind_rows(extra)
```



```

tot= data5|>
  filter(! publisher %in% c("Financieel Dagblad", "Financieele Dagblad", "Het Financieele Dagblad",
"fd", "nos","NU.nl","nu","NOS.nl"))|>
  mutate(publisher = case_when(publisher == "Algemeen Dagblad" ~ "ad",
    publisher == "De Telegraaf" ~ "telegraaf",
    publisher == "De Volkskrant" ~ "volkskrant",
    publisher == "NRC Handelsblad" ~ "nrc",
    publisher == "Trouw" ~ "trouw",
    T ~ publisher))

table(tot$publisher)
tot=tot|>
  distinct(id, .keep_all = T)

saveRDS(tot, "data/tot_kranten.rds")

tot = readRDS("data/tot_kranten.rds")
tot = tot_kranten
pm= tot|>
  group_by(publisher,month)|>summarize(n=n())|>
  pivot_wider(names_from = publisher, values_from = n)

pm= tot|>
  mutate(publisher = case_when(publisher == "Algemeen Dagblad" ~ "ad",
    publisher == "De Telegraaf" ~ "telegraaf",
    publisher == "De Volkskrant" ~ "volkskrant",
    publisher == "NRC Handelsblad" ~ "nrc",
    publisher == "Trouw" ~ "trouw",
    T ~ publisher))|>
  group_by(publisher,month)|>summarize(n=n())|>
  pivot_wider(names_from = publisher, values_from = n)

write_csv(pm, "data/totaal_pm.csv")

amcat.save.password("https://vu.amcat.nl", "560092mh","560092mh") #inloggen

conn = amcat.connect("https://vu.amcat.nl")

```

```

euthanasie = amcat.getarticlemeta(conn=conn, project = 186, articleset = 7857, columns = c("title",
"publisher", "date"), dateparts = T)

table(euthanasie$id %in% tot$id)

euthanasie = euthanasie|>
  filter(id %in% tot$id)

saveRDS(euthanasie, "data/euthanasie.rds")
euthanasie = readRDS("data/euthanasie.rds")

euthanasie = euthanasie|>
  mutate(euthanasie=1)|>
  filter(id %in% tot$id)|>
  select(id, euthanasie)

table(tot$id %in% euthanasie$id)

tot = tot|>
  left_join(euthanasie)

table(tot$euthanasie, useNA = 'always')

tot2 = tot|>
  mutate(mediatype = ifelse(publisher %in% c("telegraaf","ad"), "Populair", "Kwaliteit"),
         euthanasie = ifelse(is.na(euthanasie),0,euthanasie))

table(tot2$mediatype,tot2$euthanasie)

euthanasie_per_maand = tot2|>
  group_by(month, mediatype)|>
  summarise(tot=n(), neuthanasie=sum(euthanasie))|>
  mutate(perc = round(neuthanasie/tot*100,3))

euthanasie_per_maand_per_mediatype= euthanasie_per_maand|>
  select(month, mediatype,perc)|>
  pivot_wider( names_from = mediatype, values_from = perc)

```

```
cor.test(euthanasie_per_maand_per_mediatype$Kwaliteit,euthanasie_per_maand_per_mediatype$Populair)
```

```
ggplot(euthanasie_per_maand, aes(x=month, y=perc,group=mediatype))+  
  geom_line(aes(color=mediatype))
```

```
t.test(perc ~ mediatype , data=euthanasie_per_maand)
```

```
euthanasie_per_maand_per_medium = tot2|>  
  group_by(month, publisher)|>  
  summarise(tot=n(), neuthanasie=sum(euthanasie))|>  
  mutate(perc = round(neuthanasie/tot*100,3))
```

```
anova=aov(perc ~ publisher, data = euthanasie_per_maand_per_medium)  
summary(anova)  
TukeyHSD(anova)
```

Appendix F

Script – Frames en actoren

```
install.packages('printr')
```

```
library(printr)
```

```
library(tidyverse)
```

```
dataset=read_csv2("data/frames.csv")
```

#Chi-square Humaniteitsframe

```
tab=table(dataset$Mediatype, dataset$Humaniteit)
```

```
prop.table(tab,1)
```

```
chisq.test(dataset$Mediatype, dataset$Humaniteit)
```

#Chi-square Autonomieframe

```
tab2=table(dataset$Mediatype, dataset$Autonomie)
```

```
prop.table(tab2,1)
```

```
chisq.test(dataset$Mediatype, dataset$Autonomie)
```

#Chi-square Barmhartigheidsframe

```
tab3=table(dataset$Mediatype, dataset$Barmhartigheid)
```

```
prop.table(tab3,1)
```

```
chisq.test(dataset$Mediatype, dataset$Barmhartigheid)
```

#Chi-square Preventieframe

```
tab4=table(dataset$Mediatype, dataset$Preventie)
```

```
prop.table(tab4,1)
```

```
chisq.test(dataset$Mediatype, dataset$Preventie)
```

#Chi-square Juridisch frame

```
tab5=table(dataset$Mediatype, dataset$Juridisch)
```

```
prop.table(tab5,1)
```

```
chisq.test(dataset$Mediatype, dataset$Juridisch)
```

#Chi-square Moraliteitsframe

```
tab6=table(dataset$Mediatype, dataset$Moraliteit)
```

```
prop.table(tab6,1)
```

```
chisq.test(dataset$Mediatype, dataset$Moraliteit)
```

#Chi-square Conflictframe

```
tab7=table(dataset$Mediatype, dataset$Conflict)
prop.table(tab7,1)
chisq.test(dataset$Mediatype, dataset$Conflict)
```

#Chi-square Medische frame

```
tab8=table(dataset$Mediatype, dataset$Medisch)
prop.table(tab8,1)
chisq.test(dataset$Mediatype, dataset$Medisch)
```

```
dataset2=read_csv2("data/deprobprob.csv")
```

#Chi-square Deproblematiseringsframes

```
tab9=table(dataset2$Mediatype, dataset2$Deproblematisering)
prop.table(tab9,1)
chisq.test(dataset2$Mediatype, dataset2$Deproblematisering)
```

#Chi-square Problematiseringsframes

```
tab10=table(dataset2$Mediatype, dataset2$Problematisering)
prop.table(tab10,1)
chisq.test(dataset2$Mediatype, dataset2$Problematisering)
```

#Correlatie en lineaire regressie Deproblematiserings- en Problematiseringsframes

```
cor_test <- cor.test(data9$Deproblematisering, data9$Problematisering, method = "pearson")
```

```
print(paste("Correlatie tussen deproblematisering en problematisering: ", cor_test$estimate))
```

```
print(paste("P-waarde: ", cor_test$p.value))
```

```
if (cor_test$p.value < 0.05) {
```

```
  print("De correlatie is significant.")
```

```
} else {
```

```
  print("De correlatie is niet significant.")
```

```
}
```

```
model <- lm(Problematisering ~ Deproblematisering, data = data)
```

```
summary(model)
```

```

cor_test <- cor.test(data$Problematisering, data$Deproblematisering, method = "pearson")

print(paste("Correlatie tussen problematisering en deproblematisering: ", cor_test$estimate))
print(paste("P-waarde: ", cor_test$p.value))

if (cor_test$p.value < 0.05) {
  print("De correlatie is significant.")
} else {
  print("De correlatie is niet significant.")
}

model <- lm(Deproblematisering ~ Problematisering, data = data)
summary(model)

```

#Chi-square/Fisher's Exact test Actoren (aantal)

```

dataset3=read_csv2("Actoren_aantal.csv")

perform_test <- function(data, actor) {
  contingency_table <- table(data$Mediatype, data[[actor]])

  if(any(chisq.test(contingency_table)$expected < 5)) {
    fisher_test <- fisher.test(contingency_table)
    return(list(
      actor = actor,
      test = "Fisher's Exact Test",
      chi_square = NA,
      df = NA,
      p_value = fisher_test$p.value,
      method = "Fisher"
    ))
  } else {
    chi_test <- chisq.test(contingency_table)
    return(list(
      actor = actor,
      test = "Chi-squared Test",
      chi_square = chi_test$statistic,
      df = chi_test$parameter,
      p_value = chi_test$p.value,

```

```

    method = "Chi-squared"
  ))
}
}

actor_roles <- c("Psychiater", "Patiënt", "Expert", "Naasten", "Medisch_professional", "Juridisch",
"Politiek", "Geestelijke")
results <- lapply(actor_roles, function(actor) perform_test(dataset3, actor))
results_df <- do.call(rbind, lapply(results, as.data.frame))

results_df <- results_df %>%
  mutate(
    significant = p_value < 0.05,
    quality_count = sapply(actor_roles, function(actor) sum(dataset3$Mediatype == "kwaliteit" &
dataset3[[actor]] == 1)),
    popular_count = sapply(actor_roles, function(actor) sum(dataset3$Mediatype == "populair" &
dataset3[[actor]] == 1)),
    comparison = ifelse(popular_count > quality_count, "meer", "minder"),
    result_statement = ifelse(
      significant,
      ifelse(
        method == "Fisher",
        paste("Er is een significant verschil tussen de aanwezigheid van de actorrol", actor, "in populair
en kwaliteit (" , test, ", p =", round(p_value, 4), "). In populair komt de actorrol", comparison, "voor
dan in kwaliteit. Fisher's Exact Test werd gebruikt vanwege lage verwachte frequenties."),
        paste("Er is een significant verschil tussen de aanwezigheid van de actorrol", actor, "in populair
en kwaliteit (" , test, "(" , df, ") =", round(chi_square, 2), ", p =", round(p_value, 4), "). In populair
komt de actorrol", comparison, "voor dan in kwaliteit.")
      ),
      ifelse(
        method == "Fisher",
        paste("Er is geen significant verschil tussen de aanwezigheid van de actorrol", actor, "in populair
en kwaliteit (" , test, ", p =", round(p_value, 4), "). Ondanks dat de actorrol in populair", comparison,
"voorkomt dan in kwaliteit. Fisher's Exact Test werd gebruikt vanwege lage verwachte frequenties."),
        paste("Er is geen significant verschil tussen de aanwezigheid van de actorrol", actor, "in populair
en kwaliteit (" , test, "(" , df, ") =", round(chi_square, 2), ", p =", round(p_value, 4), "). Ondanks dat de
actorrol in populair", comparison, "voorkomt dan in kwaliteit.")
      )
    )
  )

```

```

)
)
)

print(results_df$result_statement)

#T-test actoren en frames
dataset4=read_csv2("Actorframetest.csv")

results4 <- dataset4 %>%
  group_by(Actorrol) %>%
  summarize(
    mean_prob = mean(Problematseringsframes, na.rm = TRUE),
    mean_deprob = mean(Deproblematseringsframes, na.rm = TRUE),
    t_test = list(t.test(Problematseringsframes, Deproblematseringsframes, paired = TRUE))
  ) %>%
  mutate(
    t_value = sapply(t_test, function(x) x$statistic),
    p_value = sapply(t_test, function(x) x$p.value),
    df = sapply(t_test, function(x) x$parameter),
    conf_int_low = sapply(t_test, function(x) x$conf.int[1]),
    conf_int_high = sapply(t_test, function(x) x$conf.int[2])
  )
results4 %>%
  rowwise() %>%
  mutate(
    result_statement = paste(
      "Voor actorrol", Actorrol, ":",
      "Deze test bevestigt dat het verschil tussen deproblematiseringsframes (M=", round(mean_deprob,
2),
      ") en problematiseringsframes (M=", round(mean_prob, 2), ") ",
      ifelse(p_value < 0.05, "wel", "niet"), "significant is met t(", df, ") =",
      round(t_value, 2), ", p =", round(p_value, 4), "."
    )
  ) %>%
  select(result_statement) %>%
  pull()

```